

HRVATSKI VOJNIK

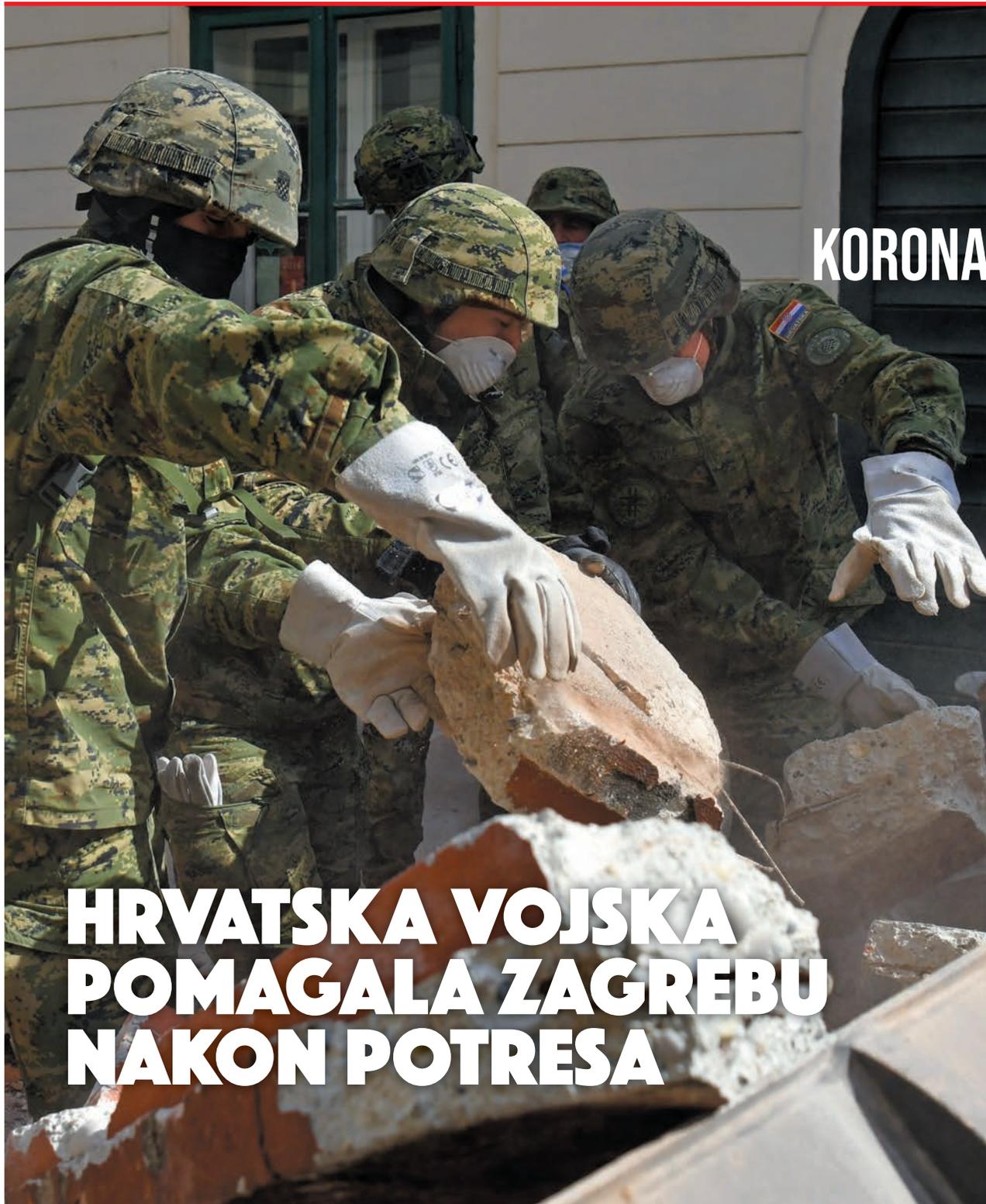

BROJ | 601

3. TRAVNJA 2020.

CIJENA 10 KUNA

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUCNI MAGAZIN // IZLAZI OD 1991. // WWW.HRVATSKI-VOJNIK.HR

SVI ZAJEDNO
U BORBI
PROTIV

KORONAVIRUSA

29. OBLJETNICA
AKCIJE PLITVICE

KRVAVI USKRS 1991.

POVIJEST
KOJA SE NE
ZABORAVLJA

HRVATSKA VOJSKA POMAGALA ZAGREBU NAKON POTRESA

ISSN 1330 - 500X
PRINTED IN CROATIA
0.1.4.2.0
9 077133 015000 31

NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS E S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA**

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com), Petra Kostanjšak (petra.kostanjusak@morh.hr), Martina Butorac, Doris Ravlić

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlić // **Prijevod:** Dubravka Marić (dmarić@morh.hr) // **Fotografi:** Tomislav Brandt, Mladen Čobanović

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@morh.hr), Ante Perković, Predrag Belušić // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 3784-243; fax: 3784-322

Tisak: Znanje d.o.o., Mandićeva 2, Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hvojnik@morh.hr

SVI ZAJEDNO U BORBI PROTIV KORONAVIRUSA

Pripadnici Hrvatske vojske stavili su se na raspolaganje hrvatskom narodu tijekom pandemije koronavirusa – ispred Kliničke bolnice Dubrava u samo dva dana podignuli su samoodrživi ekspedicijski kamp namijenjen prihvatu pacijenata oboljelih od koronavirusa, a u potpori Stožeru civilne zaštite vojska je spremna dodatno se angažirati

[STR. 12]

SADRŽAJ

- 4** **HRVATSKA VOJSKA POMAGALA ZAGREBU NAKON POTRESA**
Najveća snaga u najvećim nedaćama
- 20** **RAZGOVOR - BOJNIK MARIO MASLOV ZAPOVJEDNIK VOJNOOBAVJEŠTAJNE SATNIJE GOMBR-A**
Izviđanje iz zraka područja stradalih u potresu
- 22** **29. OBLJETNICA AKCIJE PLITVICE**
Krvavi Uskrs 1991. - povijest koja se ne zaboravlja
- 28** **NOVI GLAVNI INSEKTOR OBRANE**
Nemamo pravo na prosječnost, pred nama je puno posla!
- 29** **PRIMOPREDAJA DUŽNOSTI**
Novi zapovjednik HKoV-a
- 32** **NATO**
Sjeverna Makedonija - 30. članica NATO-a
- 36** **HIBRIDNO NAORUŽANJE**
Lutajuće streljivo (I. dio):
Gdje je granica?
- 44** **RATNO ZRAKOPLOVSTVO**
Ukazanja noćne ptice
- 52** **POVIJEST ZRAKOPLOVSTVA**
Pokretna krila (V. dio):
Prilagodljivi mravojed
- 56** **PODLISTAK**
Povijest vojnih odora (IX. dio):
Prekretnica na jugu Afrike
- 58** **CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI**
Splitski crkveni sabor 1060.
- 60** **HMDCCR**
Izvori o djelovanju JNA i srpskih postrojbi u Lici protiv Republike Hrvatske, 1991.-1992. (X. dio)
- 65** **RATNI PLAKAT**
Živa je, bila je živa i živjet će Hrvatska!
- 67** **FILATELIJA**
Marke - 9. gardijska brigada Vukovi

HRVATSKA VOJSKA POMAGALA ZAGREBU NAKON POTRESA

PRIPREMILA

Martina Butorac

FOTO

Tomislav Brandt
Josip Kopl
Domagoj Franić

UKUSNO &

HRVATSKA VOJSKA POMAGALA ZAGREBU NAKON POTRESA

Angažman Hrvatske vojske počeo je svega desetak minuta nakon razornog potresa.

Već u 6:30 potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar obrane Damir Krstičević te načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga admiral Robert Hranj stavili su vojsku u najviši stupanj spremnosti i na raspolaganje. Ukupno 420 pripadnika Hrvatske vojske dva je dana sudjelovalo u raščišćavanju ruševina na zagrebačkim ulicama nakon potresa koji je 22. ožujka pogodio Zagreb, a hrvatski vojnici pružali su i pomoć bolnicama pogođenim ovom elementarnom nepogodom

NAJVEĆA SNAGA U NAJVEĆIM NEDAĆAMA

HRVATSKA VOJSKA POMAGALA ZAGREBU NAKON POTRESA

Kao dio sustava domovinske sigurnosti pripadnici Hrvatske vojske dva su dana pomagali gradu Zagrebu i njegovim građanima u sanaciji posljedica snažnog potresa koji je u nedjelju 22. ožujka pogodio glavni grad. Radi se o najvećem potresu u zadnjih 140 godina, jačine 5,3 stupnja po Richterovoj ljestvici, u kojem su teško oštećeni brojni stambeni, kulturni i crkveni objekti u središtu grada.

U dogovoru s gradskim vlastima ukupno 420 pripadnika Hrvatske vojske tijekom dva dana raščišćavalo je zagrebačke prometnice i nogostupe, izvlačili su šutu iz haustora i dvorišta, a hrvatski vojnici pružali su i pomoć bolnicama pogođenim potresom. Na terenu je bilo angažirano i deset inženjerijskih strojeva, odnosno šest utovarivača i četiri istovarivača.

Angažman Hrvatske vojske započeo je svega desetak minuta nakon razornog potresa. Već u 6:30 potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar obrane Damir Krstičević te načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga admiral Robert Hranj stavili su vojsku u najviši stupanj spremnosti i na raspolaganje, a istog trenutka 150 pripadnika uputilo se prema Zagrebu. "Hrvatska vojska besprijeekorno je organizirana, spremna i visokomotivirana pomoći svojem narodu kad je to najpotrebnije. Ujutro odmah nakon potresa 150 pripadnika, koji su snage brzog odgovora, uputili su se prema Zagrebu. Kad smo stigli u samo središte, spoznali smo svu dramatičnost potresa koji se dogodio. Nakon toga organizirali smo se i počeli raščišćava-

Gradonačelnik Zagreba Milan Bandić

"Koristim priliku da u svoje osobno ime i ime Zagrepčanki i Zagrepčana zahvalim pobjedničkoj Hrvatskoj vojsci. Zajedno u ratu, zajedno u miru i zajedno u izvanrednim situacijama. Najjači smo kad je najteže. Hvala vam od srca."

ti ruševine u samom središtu Zagreba. Krenuli smo od Trga bana Jelačića i nakon toga disperzirali smo se u sve okolne ulice. S onim što smo vidjeli u prvim prosudbama, planirali smo da će nam trebati dva dana da raščistimo grad Zagreb. Međutim, imperativ nam je bio da u što kraćem vremenu raščistimo prometnice i nogostupe kako bismo omogućili normalno funkcioniranje grada," objasnio je načelnik Stožera – zamjenik zapovjednika Hrvatske kopnene vojske brigadni general Tihomir Kundid kako se odvijalo raščišćavanje zagrebačkih ulica odmah nakon teške elementarne nepogode.

POMOĆ BOLNICAMA

Prvi dan na terenu bilo je angažirano ukupno 250 pripadnika i deset inženjerijskih strojeva koji su otpale komade fasada i crepova odvozili iz središta grada, a do 19 sati očišćeno je kompletno šire središte grada. Uz angažirane vojnike, još ih

je 300 bilo u stanju pripravnosti. Trg bana Josipa Jelačića, Ilicu i zapadni dio grada od ruševina je čistilo 70 pripadnika Hrvatske kopnene vojske iz sastava Inženjerijske pukovnije i mehanizirane bojne Tigrovi i Gromovi Gardijske mehanizirane brigade, dok su pripadnici Zapovjedništva za potporu raspoređeni u Kliniku za ženske bolesti i porode u Petrovoj ulici gdje su pomagali u preseljenju nedonoščadi i opreme iz oštećenih dijelova bolnice. Osim toga, pripadnici ZzP-a bili su angažirani i u Klinici za infektivne bolesti "Dr. Fran Mihaljević" kako bi se stanje u toj bolnici što prije normaliziralo. Ta-

kođer, ispred te bolnice Hrvatska vojska podigla je tri šatora. Vojska je bila angažirana i u Jurišičevoj ulici, na Kaptolu i Dolcu. "Priroda je nepredvidiva i na nju ne može nitko utjecati. Međutim, Hrvatska vojska ima razrađene planove za sve izvanredne situacije. U tom kontekstu ima svoje protupotresne snage koje se angažiraju kad se dogodi situacija poput ove jutros. Također, za sve ostale elementarne nepogode Hrvatska vojska ima razrađene operativne planove, kako i na koji se način ona angažira, i to je razlog da se u vrlo kratkom vremenu može angažirati veći broj vojnika, kao i oprema koja je potrebna u skladu s elementarnom nepogodom," komentirao je general Kundid.

POVJERE NJE PREMA VOJSCI

Ukupno 170 pripadnika Hrvatske vojske i drugi dan nakon snažnog potresa čistilo je glavne prometnice u užem i ši-

HRVATSKA VOJSKA POMAGALA ZAGREBU NAKON POTRESA

**VOJNIKINJA
MARTINA
RADOŠEVIĆ,
1. MEHANIZIRANA
BOJNA TIGROVI
GMBR-a**

"Protekla dva dana provedla sam na ulicama Zagreba na saniranju štete nastale nakon potresa koji je pogodio grad. Blisko smo surađivali s civilnim službama i ostalim pripadnicima Oružanih snaga Republike Hrvatske. Nadam se da se hrvatski građani osjećaju sigurnije znajući da će Hrvatska vojska uvijek odgovoriti na poziv."

rem središtu grada Zagreba. Vojnici su, među ostalim, bili angažirani na području Gornjeg grada, Zelenog vala, Ilice, u Bogovićevoj ulici, a pomagali su i u sanaciji štete nastale na zgradi Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. "Prioritet nam je bio raščistiti glavne prometnice u užem i širem središtu Zagreba, što smo u nedjelju u rekordnom roku i uspješno napravili. Danas ulazimo i u haustore i izvlačimo štu kako bi stanari mogli nesmetano funkcionirati," objasnio je zapovjednik Gardijske mehanizirane brigade brigadir Dražen Ressler. Obilazeći zagrebačke ulice izrazio je žaljenje zbog teških oštećenja nastalih u potresu, a podsjetio je i na drugu veliku krizu s kojom se građani Republike Hrvatske trenutačno bore. "Imovinu ćemo popraviti, to će se riješiti, ali nakon ovog najbitnije je da se fokusiramo na onaj najveći i najbitniji problem koji sad imamo, a to je koronavirus. Moramo se zaštititi i bez obzira na to koliko nam je možda sad teško u ovim uvjetima, ostanite doma. Zaštitite sebe kako biste zaštitili i druge, svaki je pojedinac bitan i mislim da se na to trebamo jako fokusirati. Hvala

420

PRIPADNIKA
ANGAŽIRANO
U SANACIJI
POSLEDICA
POTRESA

10

INŽENJERJSKIH
STROJEVA
ANGAŽIRANO
NA TERENU

svim građankama i građanima na iskazanom poštovanju prema Hrvatskoj vojsci, koje smo susretali svakodnevno na ulici, prilaze nam, čestitaju i zahvaljuju, to nas pokreće i daje nam snagu za dalje, ponosni smo. Sve ćemo uspjeti, sve ovo će proći, bitno je da se držimo zajedno," kazao je brigadir Ressler. U sanaciji zagrebačkih ulica sudjelovao je i zapovjednik 1. motoriziranog voda Gardijske mehanizirane brigade poručnik Mihovil Šarić, koji je priznao kako su on i njegove kolege izrazito motivirani da se nastala šteta u gradu Zagrebu sanira u što kraćem vremenu.

"Radit ćemo dokle god je potrebno, ako treba od 0 do 24 sata. Motivirani smo i spremni za rad, naravno to sam i očekivao od nas hrvatskih vojnika i vjerujem da će sve proći u redu," rekao je poručnik Šarić te poručio svim Zagrepčanima: "Ovo su teška vremena, ali nema razloga za strah. Mi kao hrvatski narod pokazujemo najveću snagu u ovakvim najtežim nedaćama. Sve možemo zajedno."

POMOĆ I SOLIDARNOST

U pružanju pomoći građanima Zagreba drugog dana bili su angažirani i pripadnici ZzP-a, koji su na zahtjev gradskog Ureda za upravljanje u hitnim situacijama vatrogasnim motornim vozilom s dizalicom i korpom pružili potporu Javnoj vatrogasnoj postrojbi Grada Zagreba u uklanjanju razrušenih dimnjaka na stambenim objektima u Jurjevskoj ulici. Hrvatske vojnike na terenu obišli su i ministar obrane Krstičević te načelnik Glavnog stožera admiral Hranj koji su zahvalili Hrvatskoj vojsci i svim službama na pomoći i solidarnosti koju pružaju Zagrebu.

POMOĆ HV-a FRANJEVCIMA

Pripadnici Bojne za opću logističku potporu Zapovjedništva za potporu bili su 24. i 25. ožujka angažirani u pružanju pomoći Samostanu sv. Franje Asiškog na Kaptolu. Pomagali su u premještanju knjižnice i arhivske građe iz prostorija Samostana, stradalog u snažnom potresu. U evakuaciji je sudjelovalo petnaestak pripadnika Hrvatske vojske.

Franjevački samostan na Kaptolu jedan je od najstarijih samostana u Hrvatskoj, a prema nepotvrđenoj tradiciji, njegov je osnutak vezan uz boravak sv. Franje u našim krajevima.

Franjevac Mate Bašić rekao je kako su velika oštećenja prouzročena potresom ugroza za ljudske živote jer tornju prijete urušavanje.

“Zahvaljujući našoj Hrvatskoj vojsci ovih se dana Samostan evakuira. Prvo su evakuirana sva braća. Bilo nas je ovdje pedesetak franjevaca i svi su sad na sigurnom. Hrvatska vojska sad evakuira i stvari kako bi se što prije Samostan mogao zapečatiti te, naposljetku, počelo raditi na sanaciji štete,” rekao je fra Mate Bašić.

Tijekom dana pripadnici HV-a evakuirali su samostansku knjižnicu. “Oni to rade s ljubavlju i zdušno. Vidim na njihovim licima da su i sami svjesni problematike stanja u kojem se nalazi naš Samostan. Na stručan način i pod budnim okom konzervatora sve rade u najboljem redu,” istaknuo je. “Ovaj je Samostan duhovna žila kucavica ovoga grada, no ne trebamo biti žalosni i izgubiti nadu. Ovih se dana moramo odgovorno ponašati jedni prema drugima i zbog situacije vezane uz koronavirus, ali i svih ostalih nedaća koje su nas snašle. Jedino zajednički možemo pokazati ljubav jedni prema drugima ako se odgovorno odnosimo prema svemu onom što imamo, prema svakom čovjeku koji nam je zapravo dar od samog Boga. Ovo je poziv svima nama da ostanemo ljudi i da pokažemo da smo ljudi, a čovjek je onaj koji se ne brine samo za svoje nego i za ono što se tiče drugih,” poručuje fra Mate Bašić.

Franjevci na Kaptolu duboko su ugrađeni u crkveni život Zagreba. Njihova je crkva vjeronaučni centar za sve uzraste, posebno srednjoškolce i studente, mjesto katekumenata i zborište franjevačkih seminara za evangelizaciju. Samostan je boravište i naših sjemeništara (1951. – 1964., ponovno od 1981.), te mladih franjevaca koji studiraju teologiju u Zagrebu. U Samostanu sv. Franje Asiškog na Kaptolu tri su knjižnice: priručna, klerička te, najvažnija, samostanska (s oko 20 000 teoloških naslova). Među knjigama je tisuću rarijetnih primjeraka. Najstarije potječu iz XIV. i XV. st., a u knjižnici se čuvaju i vrijedne serije knjiga. U arhivu se čuvaju dokumenti vezani uz život i djelovanje Samostana. U Samostanu je sjedište Provincijalata i arhiv Provincije. Samostan ima i glazbeni arhiv u kojem se, osim vrijednih starih kantuala, čuva i ostavština o. Kamila Kolbea.

Svim sastavnicama sustava domovinske sigurnosti na suradnji i angažmanu zahvalio je i general Kundid istaknuvši: “Nedvojbeno je kako je postojao određeni strah među građanima, ali ne i panika. No, bez obzira na sve što se događalo, moram reći kako su građani bili vrlo disciplinirani, vrlo mali broj ljudi bio je u središtu grada i to samo stanari koji ovdje i stanuju. Oni su vrlo spremno odgovarali na sva upozorenja vojske i policije i slušali svaku našu sugestiju. Bili su svjesni situacije u kojoj se nalaze i nisu se htjeli dovesti ponovno u opasnost.”

Hrvatske vojnike na terenu obišli su i ministar obrane Damir Krstičević te načelnik Glavnog stožera admiral Robert Hranj. Zahvalili su Hrvatskoj vojsci i svim službama na pomoći i solidarnosti koju pružaju gradu Zagrebu

HRVATSKA VOJSKA U POTPORI STOŽERU CIVILNE ZAŠTITE

Pripadnici Hrvatske vojske stavili su se na raspolaganje hrvatskom narodu tijekom pandemije koronavirusa – ispred Kliničke bolnice Dubrava u samo dva dana podignuli su samoodrživi ekspedicijski kamp namijenjen prijehu pacijenata oboljelih od koronavirusa, a u potpori Stožeru civilne zaštite vojska je spremna dodatno se angažirati

SVI | **PRIPREMILA**
Martina Butorac

FOTO
Tomislav Brandt
Josip Koplj
Mladen Čobanović
Goran Resovac

ZA JEDNO

**U BORBI PROTIV
KORONAVIRUSA**

HRVATSKA VOJSKA U POTPORI STOŽERU CIVILNE ZAŠTITE

U vrijeme kad se cijeli svijet bori protiv pandemije koronavirusa, a broj zaraženih povećava iz sata u sat, Hrvatska vojska još je jednom stavila svoje sposobnosti i resurse na raspolaganje hrvatskom narodu.

Naime, pripadnici Hrvatske vojske u samo dva dana ispred zagrebačke Kliničke bolnice Dubrava podignuli su ekspedicijski kamp s 270 kreveta za prihvata pacijenata oboljelih od koronavirusa. Odluku da Hrvatska vojska kao dio sustava domovinske sigurnosti pruži pomoć Ministarstvu zdravlja osiguranjem dodatnih prostornih kapaciteta za zbrinjavanje pacijenata podizanjem samoodrživog ekspedicijskog kampa i šatora tipa Alaska u sklopu primarnog intenzivističkog centra donijela je Vlada Republike Hrvatske, a odluka je donesena u skladu s potrebama

provedbe mjera zaštite građana Republike Hrvatske tijekom epidemije širenja koronavirusa.

Premda je za podizanje ovakvog kampa, prema riječima zapovjednika Zapovjedništva za potporu general-bojnika Mladena Fuzula, inače potrebno pet do sedam dana, pripadnici Hrvatske vojske to su uspjeli učiniti za samo dva dana.

Radi se o samoodrživom kampu s 15 šatora koji služi za smještaj postrojbe veličine oko 300 vojnika, primarno u inicijalnoj fazi ratnih, ali i mirnodopskih operacija u ekstremnim uvjetima. No, namijenjen je i za civilnu uporabu u slučaju humanitarnih katastrofa.

FUNKCIJA KAMPA

“Kamp je inače samoodrživ, ali u dogovoru s Ministarstvom zdravstva odlučili smo da ćemo za sada razviti samo smještajne jedinice. U ovoj fazi smještajna jedinica ima kapacitet za više od 200 ljudi,” objasnio je general Fuzul.

Nakon što je kamp postavljen, obišli su ga i predsjednik Vlade Andrej Plenković, ministar obrane Damir Krstičević te ministar zdravstva Vili Beroš, a načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga admiral Robert Hranj

Samoodrživi kamp s 15 šatora služi za smještaj postrojbe veličine oko 300 vojnika, primarno u inicijalnoj fazi ratnih, ali i mirnodopskih operacija u ekstremnim uvjetima. No, namijenjen je i za civilnu uporabu u slučaju humanitarnih katastrofa

i zapovjednik ZzP-a general-bojnik Mladen Fuzul predstavili su funkciju i namjenu ekspedicijskog kampa i šatora u borbi protiv koronavirusa.

Predsjednik Vlade Plenković zahvalio je pripadnicima Hrvatske vojske i ministru Krstičeviću na brznoj i učinkovitoj reakciji i uspostavljanju kampa te ministru zdravstva Berošu i ravnatelju KB-a Dubrava prof. dr. sc. Srećku Marušiću i suradnicima na uspješnoj koordinaciji.

“Mi upravljamo krizom, ne upravlja ona nama,” napomenuo je premijer Plenković.

Ministar Krstičević bio je iznimno zadovoljan brzinom kojom je kamp podignut te pritom poručio: “Moramo pokazati brzinu i zajedništvo.”

Ministar Beroš objasnio je kako će se kapaciteti KB-a Dubrava početi puniti kad Klinika za infektivne bolesti više ne bude mogla zbrinjavati nove bolesnike, no istaknuo je kako se nada da situacija neće eskalirati toliko da će se morati iskoristiti svi raspoloživi kapaciteti.

U pratnji ministra Krstičevića i admirala Hranja kamp za prihvata pacijenata oboljelih od koronavirusa 21. ožujka obišao je i predsjednik Republike i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga Zoran Milanović.

POMOĆ OD POČETKA

“Došao sam se osobno uvjeriti u nešto što i znam, da je vojska spremna izvršiti nešto u vrlo kratkom roku. Zadatak je postavljen, izvršen, i nadam se da neće biti prave potrebe za korištenje ovih kapaciteta,” rekao je predsjednik Milanović te dodao kako je u borbi protiv ove bolesti ključno da svi preuzmu odgovornost i ponašaju se kao da su zaraženi, iako zapravo nisu. Vrhovni zapovjednik pohvalio je rad i zahvalio svim pripadnicima Hrvatske vojske te sestrama, liječnicama, liječnicima i medicinskom osoblju te izrazio

HRVATSKA VOJSKA U POTPORI STOŽERU CIVILNE ZAŠTITE

Foto: Ured Predsjednika RH, M. Beljan

nadu da će ovo sve skupa biti jedna kvalitetna vojna vježba pripravnosti. Ministar Krstičević ispred KB-a Dubrava još je jednom istaknuo kako se Hrvatska vojska uključila kao pomoć našem narodu u nevolji od samih početaka krize uzrokovane pandemijom koronavirusa.

“Naložio sam da se naprave i dodatni planovi angažmana Hrvatske vojske u potpori Stožeru civilne zaštite. Situacija je složena i traži odgovornost svih nas. Ovo je trka, ne na 100 metara, ovo je maraton i u tom dijelu svi skupa moramo biti odgovorni. Hrvatska vojska ima velike sposobnosti i resurse, i mi to moramo dati našoj zajednici. Siguran sam da hrvatski narod ima puno povjerenje i u zdravstveni sustav i u Hrvatsku vojsku, i da ćemo zajedno učiniti sve kako bismo se što bolje nosili s ovom situacijom,” rekao je ministar Krstičević te dodao kako Hrvatska vojska ima jako puno logističkih kapaciteta i više od 100 medicinskih timova koji su spremni uključiti se kad god se to od Hrvatske vojske zatraži.

Ekspedicijski kamp obišao je i vojni ordinarij mons. Jure Bogdan u pratnji generalnog vikara Vojnog ordinarijata u RH don Marka Mede. Ministar Krstičević zahvalio je biskupu Bogdanu na posjetu i obilasku te posebno na brizi i skrbi koju uvijek, pa tako i u ovo vrijeme izazova, pokazuje za hrvatske vojnike.

Nakon što su ekspedicijski kamp podignuli u rekordnom roku, pripadnici Hrvatske vojske izgradili su

Ekspedicijski kamp obišli su tijekom izgradnje predsjednik RH Zoran Milanović, predsjednik Vlade RH Andrej Plenković, ministar zdravstva Vili Beroš te ministar obrane Damir Krstičević

“Hrvatska vojska ima velike sposobnosti i resurse, i mi to moramo dati našoj zajednici. Siguran sam da hrvatski narod ima puno povjerenje i u zdravstveni sustav i u Hrvatsku vojsku, i da ćemo zajedno učiniti sve kako bismo se što bolje nosili s ovom situacijom,” poručio je ministar obrane Damir Krstičević

HRVATSKA VOJSKA U POTPORI STOŽERU CIVILNE ZAŠTITE

POVRATAK 11. HRVCON-a

Pandemija koronavirusa utjecala je i na povratak pripadnika 11. hrvatskog kontingenta, koji su sudjelovali u misiji potpore miru Odlučna potpora u Afganistanu. Naime, pripadnici 11. HRVCON-a bili su zadržani u Afganistanu dulje od predviđenog vremena zbog nemogućnosti transporta savezničkim kapacitetima pa je na sjednici Vlade Republike Hrvatske održanoj 26. ožujka usvojena Odluka o transportu hrvatskih vojnika zrakoplovom Croatia Airlinesa.

“Naša je odgovornost svakog hrvatskog vojnika vratiti njihovim obiteljima! Oni su odradili svoju dužnost te ih ovim putem pohvaljujem i zahvaljujem jer su šest mjeseci pridonosili miru i stabilnosti u Afganistanu, promovirali su našu zemlju kao pouzdanog saveznika, a sad je na nama ovaj zadnji korak. Taj korak napraviti ćemo kao država, koristeći se svim raspoloživim sastavnicama i resursima sustava domovinske sigurnosti,” rekao je ministar Krstičević te poručio kako je sigurnost svakog hrvatskog vojnika apsolutan prioritet. Osim za hrvatske vojnike, osiguran je i transport saveznika i partnera iz Crne Gore, Albanije i Sjeverne Makedonije. Zrakoplov Croatia Airlinesa poletio je 27. ožujka u ranim jutarnjim satima iz Zagreba po 140 pripadnika 11. hrvatskog kontingenta kako bi ih vratio u domovinu. Istog dana u večernjim satima avion s pripadnicima kontingenta sletio je u zagrebačku zračnu luku.

Medicinski tim Hrvatske vojske s potrebnom medicinskom opremom otputovao je 29. ožujka 2020. službenim zrakoplovom Vlade RH iz Zagreba u Litvu, gdje će pružiti dodatnu pomoć pripadnicima HV-a koji se ondje nalaze u sklopu 2. hrvatskog kontingenta u NATO-ovoj aktivnosti ojačane prednje prisutnosti

i natkriveni prostor, tzv. komunikacijski tunel, koji će izravno povezivati KB Dubrava sa svim šatorima unutar kampa. Tunel dug 350 metara izgradili su pripadnici ZzP-a zajedno s pripadnicima inženjerije.

Pripadnik Bojne za opću logističku potporu Zapovjedništva za potporu natporučnik Vedran Jemrić objasnio je detalje izgradnje komunikacijskog tunela: “Komunikacijski tuneli povezivali bi ulaz do bolnice dok će i šatori tipa Alaska biti povezani, odnosno bit će uspostavljena komunikacija između svih šatora kako bi se pacijenti unutar kampa mogli voditi kroz natkriveni prostor. Inače, za ovu je zadaću u normalnim uvjetima potrebno deset dana.”

Nakon što su ekspedicijski kamp podignuli u rekordnom roku, pripadnici Hrvatske vojske izgradili su i natkriveni prostor, tzv. komunikacijski tunel, dug 350 metara koji će izravno povezivati KB Dubrava sa svim šatorima unutar kampa

RAZGOVOR

BOJNIK
MARIO MASLOV
ZAPOVEDNIK VOJNOOBAVJEŠTAJNE
SATNIJE GOMBR-a

IZVIĐANJE

IZ ZRAKA PODRUČJA
STRADALIH U POTRESU

TEKST: Doris Ravlić / **FOTO:** Joško Ljubičić, arhiva Vojnoobavještajne satnije GOMBR-a

Snimanje iz zraka besposadnim zrakoplovnim sustavom još je jedna sposobnost koju je Hrvatska vojska dala na raspolaganje zajednici, u svrhu detektiranja i sanacije područja zahvaćenih potresom. S obzirom na to da je potres pogodio naseljeno područje, ključno je bilo u prvih pet dana snimiti objekte koji su pretrpjeli znatna oštećenja kako bi se pomoglo u što bržoj procjeni i otklanjanju potencijalnih opasnosti za građane...

U cilju detektiranja i evidentiranja posljedica nedavnog potresa koji je pogodio Zagreb i njegovu okolicu, Hrvatska vojska stavila je na raspolaganje zajednici sposobnost snimanja iz zraka besposadnim zrakoplovnim sustavom i georadarom. Snimanja su provodili pripadnici Vojnoobavještajne satnije GOMBR-a na čelu sa zapovjednikom bojnikom Marijem Maslovom. Na terenu su bili angažirani i do 15 sati dnevno, a bojnik Maslov za Hrvatski je vojnik objasnio način korištenja ovim sustavima te njihov značaj u sanaciji područja pogođenih potresom.

VOJNOOBAVJEŠTAJNA SATNIJA ANGAŽIRANA JE NA SNIMANJU PODRUČJA STRADALOG U POTRESU. ŠTO SE KONKRETNO SNIMALO I U KOJU SVRHU?

Snimanje iz zraka besposadnim zrakoplovnim sustavom još je jedna sposobnost koju je Hrvatska vojska dala na raspolaganje zajednici, u svrhu detektiranja i sanacije područja zahvaćenih potresom. Snimali smo Zagreb te potresom pogođene šire dijelove grada, kao i područje Medvednice i dijelove Hrvatskog zagorja.

S obzirom na to da je potres pogodio naseljeno područje, ključno je bilo u prvih pet dana snimiti sve zgrade na području Zagreba, a posebno objekte koji su pretrpjeli znatna oštećenja kako bismo pomogli u što bržoj procjeni i otklanjanju potencijalnih opasnosti za građane. Naime, brojna oštećenja, posebno krovništa, dimnjaka, zidanih konstrukcija i drugo... nisu vidljiva sa zemlje. Zračnim izviđanjem utvrdili smo kako na objektima postoje dijelovi koji su otpali ili su došli do samih rubova krovova te su velika opasnost za građane i sve one koji prolaze tim područjima.

KOLIKO JE LJUDI ANGAŽIRANO NA TOJ ZADAĆI TE KOJE STE SUSTAVE KORISTILI?

Temeljem odluke potpredsjednika Vlade i ministra obrane i zapovijedi načelnika Glavnog stožera na samom snimanju iz zraka angažirano je desetak pripadnika Vojnoobavještajne satnije GOMBR-a. Oni su provodili zadaće na terenu radeći neprekidno i po 15 sati dnevno.

No, snimanje iz zraka samo je pola posla. Potrebno je sve snimljene materijale pregledati, stručno analizirati i obraditi, a radi se o više od 200 gigabajta materijala. Taj dio posla ponajviše je odradila Obavještajna pukovnija u suradnji s Vojnoobavještajnom satnijom GOMBR-a, a sukladno smjernicama G2 Hrvatske kopnene vojske i Uprave J2 Glavnog stožera HV-a. Sav snimljeni i obrađeni materijal dan je stručnim službama i institucijama kojima će koristiti u svrhu što brže i preciznije analize stanja objekata.

Osim zračnog snimanja besposadnim sustavima tipa multirotor (dron), tri su lokacije snimane i georadarom.

ZA ŠTO SE KONKRETNO KORISTIO GEORADAR?

Georadarsko snimanje tla jedna je od novijih sposobnosti koje ima Hrvatska vojska. Uz pomoć georadara moguće je dobiti sliku o stanju pod zemljom, točnije, moguće je otkriti određene anomalije u tlu koje su nastale ljudskim utjecajem ili djelovanjem prirodnih sila, kao što su šupljine, veće razlike u strukturi tla, dijelovi infrastrukture i slično.

Vojnoobavještajna satnija ima iskustvo rada s georadarom te ga, temeljem Sporazuma između Ministarstva obrane i Ministarstva hrvatskih branitelja, aktivno koristi nekoliko godina kao jednu od metoda u traženju nestalih osoba, a koju provodi Uprava za zatočene i nestale Ministarstva hrvatskih branitelja.

U konkretnom smo slučaju georadarom snimali Medvedski breg i Slani Potok kako bismo otkrili moguće anomalije pod zemljom, a koje su u blizini stambenih objekata. Snimljeni materijali također su dani stručnim službama, odnosno zajednici na raspolaganje, kao pomoć u lociranju potencijalnih opasnosti.

KOJA SU SVE PODRUČJA BILA OBUHVAĆENA SNIMANJEM?

Snimali smo područja i objekte stradale u potresu u gradu Zagrebu, na širem području Zagreba - Čučerje i Medvedski breg, zatim lokacije u Krapinsko-zagorskoj županiji, odnosno dijelove grada Donje Stubice te Gornju Stubicu i Slani Potok u Općini Gornja Stubica.

Georadarom smo snimali Medvedski breg i Slani Potok kako bismo otkrili moguće anomalije pod zemljom, a koje su u blizini stambenih objekata. Snimljeni materijali dani su stručnim službama na raspolaganje, kao pomoć u lociranju potencijalnih opasnosti

JE LI VAŠ POSAO ZAVRŠEN ILI SE MOŽE OČEKIVATI I DALJNI ANGAŽMAN POSTROJBE NA OVIM ZADAĆAMA?

U konkretnom slučaju snimanja područja stradali u potresu, za sada smo odradili zadaće koje su nam zapovjedene, ali posao pripadnika Hrvatske vojske nikad nije završen. Vojnoobavještajna satnija GOMBR-a uvijek je spremna u najkraćem mogućem roku i sa svim resursima biti na usluzi i pomoći svim potrebama zajednice, sukladno zapovijedima nadređenog zapovjedništva. Sudjelujemo i pomažemo zajednici, a posebno u ugrozama poput poplave, požara, potresa i drugih nedaća te smo, u svakom trenutku, spremni provesti sve zadaće i izazove koji se pred nas postave.

29. OBLJETNICA AKCIJE PLITVICE

Screenshot: YouTube "Krvavi Uskrs na Plitvicama 1991"

KRVAVI USKRS 1991.

TEKST

Vesna Pintarić
Lada Puljizević

FOTO

Mladen Čobanović

POVIJEST KOJA SE
NE ZABORAVLJA

lako je akcija specijalnih postrojbi MUP-a na Plitvicama bila ograničena karaktera, a u ukupnosti svih kasnijih događanja relativno mala opsegom, bila je to prva takva akcija, nadasve uspješna, koja pozitivnim učincima uvelike nadilazi svoju važnost u oružanom smislu.

Taj je isječak novije hrvatske povijesti nagovijestio da će bitka za hrvatsku slobodu i samostalnost biti teška i krvava. Upravo će taj tragični događaj ostati zabilježen u našoj povijesti kao Krvavi Uskrs. Povijesti koju ne smijemo zaboraviti jer samo tako možemo biti sigurni da se neće ponoviti...

Na Plitvicama se svih proteklih godina 31. ožujka obilježavala akcija Krvavi Uskrs te pogibija redarstvenika Josipa Jovića, prvog hrvatskog branitelja poginulog u Domovinskom ratu. Nažalost, ove godine, suočeni s izvanrednom situacijom prouzročenom virusom COVID-19 te nizom mjera koje onemogućuju javna okupljanja te u skladu s tim i sva slična događanja, na tu značajnu obljetnicu, i u ovakvim prilikama i na način na koji možemo, želimo podsjetiti. Uz kratko prisjećanje na to kako se akcija odvijala u tim prijelomnim trenucima hrvatske povijesti, razgovarali smo i s njezinim neposrednim sudionicima, čija su sjećanja i danas, unatoč godinama koje su prošle, još uvijek živa. Svi naši sugovornici još i danas su djelatni pripadnici Hrvatske vojske, a njihove priče neponovljivi i jedinstveni dio povijesti na koju uvijek iznova treba podsjećati i koju nikad ne smijemo zaboraviti.

ŠTO JE PRETHODILO AKCIJI REDARSTVENIH SNAGA NA PLITVICAMA

Podsjetimo što se tog sudbonosnog dana za Hrvatsku događalo na Plitvicama i prethodilo akciji hrvatskih redarstvenih snaga...

Plitvice su na neki način ujedinile u sebi sve dotadašnje akcije specijalne policije: u Pakracu, Glini, Petrinji, Jasenovcu, Karlovcu... a pogibija Josipa Jovića, prvog hrvatskog redarstvenika, daje joj posebnu važnost

Zemljom su se počeli događati mitinzi o navodnoj ugroženosti, pokušavalo se uvesti izvanredno stanje, podmetane su eksplozije, širile su se prijetnje i neistine, balvani i strah, nagovijestao rat i nasilje...

Mlade hrvatske Oružane snage, tad polako nastaju u okviru Ministarstva unutarnjih poslova, kao specijalne postrojbe MUP-a, što je u to vrijeme bila jedina legalna mogućnost, kao najobučenije i najorganiziranije morale su se tomu suprotstaviti. Upravo je jedna od prvih bila akcija na Plitvicama. Poslije se pokazalo i prijelomna.

Akciji hrvatskih specijalnih postrojbi prethodio je "miting istine" na Plitvicama, u organizaciji srpskih ekstremista, na kojem se zahtijevalo da Nacionalni park Plitvička jezera ostane u sklopu tzv. SAO Krajine. Idućeg je dana uslijedila još jedna nezakonita odluka o smjeni rukovodstva Nacionalnog parka i početak teroriziranja radnika koji nisu bili srpske narodnosti. Na područje Plitvica, poznato u svjetskim razmjerima po prirodnim ljepotama i pod zaštitom UNESCO-a, stigao je autobus pun ekstremista iz Knina... Upadaju u upravnu zgradu Nacionalnog parka, blokiraju glavnu državnu prometnicu prema jugu, na Koranskom mostu na ulazu u park osvanula je zastava tzv. SAO Krajine...

U to se vrijeme na Plitvicama odmaralo nekoliko desetaka domaćih i stranih gostiju, ne sluteći kako će im se Uskrs 1991. po mnogočemu usjeći u pamćenje.

Događaji su zahtijevali neodgodivu intervenciju. Na mladim hrvatskim redarstvenim snagama bila je neizvjesna zadaća uspostaviti reda i mira na području parka.

Petstotinjak pripadnika Jedinice za posebne zadatke MUP-a RH Rakitje, kojima je zapovijedao Josip Lucić, Antiterorističke jedinice Lučko pod zapovjedništvom Marka Lukića, te Posebne jedinice policije Kumrovec, koja se uputila pomoćnim pravcem, krenulo je noć uoči Uskrsa put Plitvica.

29. OBLJETNICA AKCIJE PLITVICE

NAPAD IZ ZASJEDE

No, pred svitanje 31. ožujka na glavnom pravcu kretanja kolona vozila s hrvatskim specijalcima napadnuta je iz zasjede nedaleko od plitvičkih hotela. Vatra je otvorena iz okolne šume, a u autobus pun hrvatskih redarstvenika ulijeće tromblonska mina, koja srećom, zbog neizvučena osigurača, nije eksplodirala. Slijedi munjevit izlazak iz vozila, lijevanje uz cestu, otvaranje vatre u pravcu iz kojeg je pucano i polagano napredovanje po gustoj magli i duboku snijegu koji je tog Uskrsa okovao Plitvice....

Sukob je potrajao nekoliko sati. Nažalost, u akciji neprijateljski metak smrtno ranjava 22-godišnjeg hrvatskog policajca Josipa Jovića, pripadnika Jedinice za posebne zadatke MUP-a RH Rakitje. Prema riječima suboraca, bio je najistureniji u napadu. Unatoč brzjoj intervenciji saniteta, Jović dolazak do bolnice nije izdržao... Još je desetak hrvatskih policajaca ranjeno... Ipak, napadači su bili prisiljeni na povlačenje. Prema policijskom izvješću uhićeno je tridesetak ekstremista, među kojima i Goran Hadžić, član Glavnog odbora Srpske demokratske stranke, i Borivoje Savić, tajnik Izvršnog odbora SDS-a Vukovara. U novinskim isječcima iz tog vremena stoji da su krenuli na sastanak u Titovu Korenicu. S oružjem za pojasom i ostatkom arsenala skrivenim u vozilu!

Kao što će to biti redoviti scenarij u sukobima koji su uslijedili, dok se otvoreno nije stavila na stranu onih koje je dotad zapravo cijelo vrijeme pokušavala zaštititi, na Plitvice stiže i Jugoslavenska narodna armija s više transporterata, oklopnih vozila i tenkova. Navodno kako bi osigurala prekid vatre. Kako će vrijeme pokazati, zapravo s ciljem zaštite srpskih ekstremista.

Hrvatskim je snagama postavljen ultimatum da napuste Plitvice. No, zahtjev je odlučno odbijen. Na pregovorima je odlučeno da pripadnici specijalne policije MUP-a na Plitvicama uspostave policijsku postaju, koja je stavljena pod nadležnost Policijske uprave Gospić te nakon njezina uspostavljanja napuštaju područje parka.

Iako je akcija specijalnih postrojbi MUP-a na Plitvicama bila ograničena karaktera, a u ukupnosti svih budućih događanja relativno mala opsegom, bila je to prva takva akcija, nadasve uspješna, koja pozitivnim učincima uvelike nadilazi svoju važnost u oružanom smislu.

Plitvice su na neki način ujedinile u sebi sve dotadašnje akcije specijalne policije: u Pakracu, Glini, Petrinji, Jasenovcu, Karlovcu... a pogibija Josipa Jovića, prvog hrvatskog redarstvenika, daje joj posebnu važnost. Taj je isječak novije hrvatske povijesti nagovijestio da će bitka za hrvatsku slobodu i samostalnost biti teška i krvava. Kasnija događanja to će i potvrditi. Upravo je taj tragični događaj ostao zabilježen u našoj povijesti kao Krvavi Uskrs. Povijesti koju ne smijemo zaboraviti jer samo tako možemo biti sigurni da se neće ponoviti.

U odorama Hrvatske vojske još ima onih koji su sudionici događanja na Plitvicama 1991. godine, onih koji su tad bili u ranim dvadesetim, a sad su zreli i svojem pozivu predani ljudi, onih koji su u nebrojenim bitkama nakon Krvavog Uskrsa sudjelovali i pobjeđivali. Svejedno, i danas kad se prisjećaju tog maglovitog, ledenog uskrsnog jutra, prekaljenim ratnicima grlo se stisne, nastaje muk i na tren... kao da ponestane riječi.

BRIGADIR MILAN JURČIĆ,

obnašatelj dužnosti načelnika
Sektora za potporu u Upravi
za materijalne resurse
MORH-a

“Prije Krvavog Uskrsa ja sam, kao i mnoge moje kolege, došao u Rakitje 15. 11. 1990. godine i tu je započeo naš profesionalni razvoj – prvo policija, a poslije smo bili u ZNG-u. Mjesec dana prije Krvavog Uskrsa imali smo akciju u Pakracu gdje smo kolege i ja također sudjelovali. Pakrac je bio prvo vatreno krštenje i tad smo iskusili kako je to kad meci fijuču oko glava, kad smo pod neprijateljskom paljbom,“ sjeća se brigadir Jurčić. A onda je došao Uskrs 1991.

“Bila je subota i cijeli smo dan bili u pripravnosti. Tadašnji zapovjednik specijalne postrojbe Rakitje bio je Josip Lucić i znali smo da je pitanje trenutka kad ćemo krenuti. Nismo bili sigurni, ali pretpostavljali smo da će to biti Plitvice. Cijeli dan proveli smo pod punom ratnom opremom, oružje i pancirke bile su kraj nas u spavaonici.“

Kasno popodne počele su intenzivnije pripreme. U bazu Rakitje ušla su tri autobusa koja su se zagrijavala za pokret. Iza ponoći, u prvim satima uskrсне nedjelje stigla je zapovijed i kolona vozila krenula je iz Rakitja prema Nacionalnom parku Plitvička jezera.

A kakva je bila atmosfera u autobusima za vrijeme puta, brigadir Jurčić kaže: "Nitko od nas u autobusu nije se bojao, gdje god da je trebalo ići, mi smo bili spremni. Nitko nas nije trebao prozivati, nagovarati, ništa – svi su htjeli sudjelovati i ići u akciju." Tri autobusa puna specijalaca, u pratnji vojnih kamiona kreće se prema Karlovcu, pa dalje prema Slunju. "Iza mjesta Krnjak dolazi do kvara prvog autobusa u kojem su uglavnom bili pripadnici 1. satnije. Da bismo mogli nastaviti prema Plitvicama u tom broju, pripadnici iz tog autobusa prerasporedili su se u drugi i treći autobus. Svi smo se potrpali u njih. Tako je nastala povećana gužva u autobusima, jedan dio ljudi morao je stajati u autobusima, ili je sjedio na stepenicama. Nastavili smo dalje."

Kad su stigli do Selišta Drežničkog, a još je uvijek bila noć, kod Koranskog mosta dočekali su ih pripadnici Antiterorističke jedinice Lučko koji su stigli nešto prije i do tada su već raščistili i osigurali taj prostor. "Ondje je bila zastava republike srpske krajine, oni su je maknuli, stavili hrvatsku zastavu i držali su most pod kontrolom."

Od Koranskog mosta nadalje pripadnici ATJ-a Lučko kreću se s oklopnim borbenim vozilom ispred autobusa. Brigadir Jurčić kaže: "Bili su na oko 100-150 m ispred nas i bili su naša prethodnica, išli su ispred autobusa. Kretali smo se od Koranskog mosta prema NP Plitvice i kretali smo se sporije – bio je snijeg, bilo je hladno i zbog magle je vidljivost bila loša. Cesta i sve bilo je pod snijegom."

A onda, kad su već ušli u Plitvice BOV je naletio na barikadu – pobunjenici su srušili i cestu zapriječili velikim bukvama. Pripadnici ATJ-a Lučko režu debla i krče zapreku oslobađajući put vozilima iza sebe. Tad, po sjećanju brigadira Jurčića, započinje i paljba. "U jednom trenutku

Brigadir Jurčić tijekom akcije bio je okrnut metkom, oštećena mu je kaciga, ali on se, kaže, ne sjeća tog pogotka. I danas čuva u uredu kacigu s usječenom, raspuklom brazdom, spomen Krvavog Uskrsa

dečki iz Lučkog koji su bili u BOV-u zaustavili su se jer su pobunjenici na toj prvoj barikadi počeli pucati iz pješačkog naoružanja. Oni su napali, pripadnici ATJ-a Lučko odmah su odgovorili. Krenuli smo dalje, no odmah je bila i druga barikada s koje su pripadnici milicije tzv. SAO Krajine otvorili vrlo jaku paljbu po nama, po autobusu u kojem smo bili. Nismo mogli točno znati otkud po nama pucaju. Kad je počela paljba, vozač je stao na cesti, mi smo iskakali iz autobusa i tad su neki od naših ranjeni. Raspršili smo se kud je tko mogao – to je bila zapovijed kako bi se smanjila mogućnost ranjavanja."

Na zaustavljen autobus pucalo se sa svih strana iz šuma koje okružuju cestu. U tom trenutku autobus je pogođen i tromblonom, no on nije eksplodirao jer na njemu osigurač nije bio izvađen. "Mi iskačemo iz autobusa, ali izlazimo onoliko brzo koliko je moguće brzo proći kroz vrata. Mnogi su ranjeni, ali čovjek u prvom trenutku ne zna što se događa i koliko je teško netko ranjen. Raspršujemo se s jedne i druge strane autobusa, lijevo i desno, zauzimamo prostor da zaštitimo naše dečke i da istodobno pobunjenike potiskujemo", dramatična događanja detaljno objašnjava naš sugovornik.

Dok jedni pružaju otpor i uzvraćaju vatru tjerajući neprijatelja u bijeg, drugi zbrinjavaju ranjenike. Neki od njih bili su lakše ranjeni i pokretni, ali bilo je i težih po koje dolazi sanitetsko vozilo. Branitelji se dalje pješice kreću prema hotelu Jezero. "Krećemo se pedesetak metara s lijeve i desne strane ceste, kroz šumu, čistimo te dijelove i osiguravamo glavnu cestu. Cijelo se vrijeme pucalo. Bilo je jako hladno, velik je bio snijeg, magla, tako da smo jedan drugog jedva vidjeli. Akciju je vodio Josip Lucić, koordinirao je i svima nama davao potporu, raspoređivao nas i na neki način uljevao nam nadu – ali mi nismo ni u jednom trenutku pomislili kako mi tu akciju ne možemo obaviti."

Kod hotela Jezero grupa se razdvaja, pa jedni kreću prema restoranu Poljana, a drugi prema pošti. Skupina u kojoj je brigadir Jurčić upućena je prema hotelu. Poslije, na završetku akcije saznaje za pogibiju Josipa Jovića koji je stradao kod pošte.

Brigadir Jurčić tijekom akcije bio je okrnut metkom, oštećena mu je kaciga, ali on se, kaže, ne sjeća tog pogotka. I dok s police dohvaća i na stol pred nas polaže kacigu s usječenom, raspuklom brazdom, spomen Krvavog Uskrsa, objašnjava: "Na jednom križanju, dok smo držali položaj nakon akcije, kolega me pitao što mi je s kacigom. Bila je pogođena, ali ja to nisam osjetio. U tim se trenucima sve događa istodobno, u istim djelićima sekunde ovaj više 'pogođen sam, pomagajte', drugi više 'pogodio nas je tromblon', treći više 'iskačite, iskačite' – ma da ste i nogu polomili, vi u tom trenutku ne biste osjetili da vam je polomljena. Tako je i mene u kacigu pogodio metak, a ja nisam osjetio. I na jakni su bile dvije prostrijelne rupe, ali ni za njih ne znam kako su nastale. A kad je završilo, kad smo stigli u hotel, svi ti mještani okolnih sela počeli su se skupljati i donositi nam šunke, jaja, sve ono što se jede za Uskrs. Oni su tog jutra od svojih stolova, od sebe uzeli i nama donijeli – donijeli su nam Uskrs. Nikad ja to, nikad neću moći zaboraviti."

29. OBLJETNICA AKCIJE PLITVICE

**ČASNIČKI
NAMJESNIK
DAMIR PLEIĆ,**
Služba za analitiku
MORH-a

Iako mu je bila tek 21 godina, Damir Pleić već je znao koji je njegov put – odabrao je biti pripadnik Jedinice za posebne namjene Rakitje. Zadnjih dana ožujka 1991., onda kad je odlučeno da se ide na Plitvice Pleić je s kolegama iz Rakitja, s punom ratnom opremom sjeo u autobus. Prisjeća se kako su se ubrzo nakon ulaska na Plitvice autobusi našli pod paljbom. “Počela je pucnjava i naš autobus, prvi autobus bio je pogođen. Noć je, negdje oko tri ujutro, a mi smo izašli iz autobusa, rasporedili smo se s jedne i druge strane ceste i krenuli. Iz šume, s brežuljaka okolo pucali su po nama, a mi smo uzvraćali paljbu i kretali se naprijed. Snijeg je bio dubok, cijelo su vrijeme pucali na nas, a mi bismo uzvratili i opet išli dalje.”

Tu negdje, kaže, vidio je i svojeg kolegu, prijatelja i suborca Josipa Jovića. “Oni su pucali, mi uzvraćali i napredovali koliko smo brzo mogli. Tad sam naišao i na Josipa Jovića. On nije bio sa mnom u autobusu, mislim da se on dovezao u kamionu. Sreli smo se, bio je iza mene, tu smo si na brzinu čestitali Uskrs i nastavili smo dalje. Bila je velika magla pa si mogao vidjeti samo nekoliko metara

oko sebe, jedva onog iza i onog ispred sebe. Josip je bio treći iza mene. Išli smo skupa, desnom stranom do hotela Plitvice. Ondje je zapovjednik rekao da idemo riješiti taj dio Plitvica i upravnu zgradu, drugi iza mene je krenuo za mnom - a Josip je krenuo na drugu stranu, prema pošti koja je bila udaljena oko 150 metara. Tad sam ga zadnji put vidio živog. Kad smo se vratili, kad smo riješili naš dio, saznao sam da je Josip poginuo.”

“Mi smo Josipa vozili njegovoj kući. Njegovo tijelo. Bili smo susjedi. Vozili smo u Aržano, išli smo preko Bosne. Nismo mogli ići s njim mrtvačkim kolima pa smo vozili auto za njima. Ali u velikom sjećanju ostala mi je njegova mater. Pamtit ću uvijek. Došli smo u njegovu kuću, materi, žalovali smo s njom, ja sam žalovao u svoje ime i ime postrojbe i njegova mater mi je rekla: ‘Sinko moj, Bog je dao da ti ostaneš živ – a mom Jošku je tako bilo suđeno. Bog je tako htio’ – i ja sam tad, baš u tom trenutku postao svjestan gdje sam i što radim, svi mi. Sve dotad, i Pakrac, i Plitvice, ja nisam bio svjestan da mi možemo poginuti. Tek tad sam to shvatio.”

**PUKOVNIK
MIRKO BILOBRK,**

Zapovjedno
operativno središte
Glavnog stožera

“Bili smo u bazi, u pripravnosti u Rakitju, svi smo trebali biti blizu i na raspolaganju da možemo odmah krenuti – a znali smo da će to biti vrlo brzo. I bilo je, na sam Uskrs, negdje poslije ponoći dobili smo zapovijed da se ukrcao u autobuse s punom opremom - i krenuli smo,” tako se kraja ožujka 1991. godine i Krvavog Uskrsa prisjeća danas pukovnik Hrvatske vojske, a tadašnji 24-godišnji pripadnik Jedinice za posebne namjene Rakitje, Mirko Bilobrk.

Nakon kvara na autobusu negdje iza Karlovca, odlučio je put prema Plitvicama nastaviti malim vojnim kamionom. “Jedan se autobus pokvario i nije mogao ići dalje. Neki su prešli u drugi autobus, no bio je popunjen i moralo se stajati. Ja sam odlučio ići kamiončićem, bilo ih je nekoliko. U tom je kamionu, uz ostale, bio i Josip Jović koji je poslije u toj akciji i poginuo. Bilo je hladno, ne možeš spavati, stišće se i sjediš na onim kacigama, ne pričamo puno, svatko je u svojim mislima.”

Prisjeća se pukovnik Bilobrk pucnjave koja je počela poslije Koranskog mosta, barikada i balvana koji su im se putem, u toj ledenoj noći prepriječili pa je valjalo i odgovarati na vatru, i motornim pilama krčiti i razmicati da se oslobodi cesta. “Čula se pucnjava. Izišli smo iz autobusa, iz kamiona. Bile su barikade, balvani su bili na cesti. Dečki iz Lučkog, s BOV-om i motorkama pilali su te balvane. Bilo je jako maglovito. Dok smo se kretali, pucali su na nas. Nismo mogli locirati otkud pucaju - samo čuješ kako fijuče ili udari u stablo, puca se, ali ne vidite od kuda.”

No, koliko je odmagao, snijeg je donekle i pomagao. “Dobra je stvar bila što smo u tom snijegu na nekoliko mjesta mogli vidjeti njihove tragove, i tako smo znali kako su oni

“A kolika je tad, u tom trenutku bila snaga i volja! Karlo Kožuľ, recimo, bio je ranjen, i vidim ga - ali umjesto da ide prema nazad, prema Koranskom mostu i našem sanitetu, on ide naprijed. Vidim ga na križanju, vidim da je ranjen u nogu, sav je krvav, noga otečena, i kažem mu: ‘Karlo, idi dolje’, a on kaže: ‘Ne! Kad riješim još ovo tu, onda ću’. Na kraju je, srećom, sve bilo u redu – ali volja, i želja, i hrabrost ljudi bili su nevjerojatni.”

pred nama i našom vatrom od ceste bježali u šumu, u unutrašnjost šume.”

Dolaskom do križanja na branitelje je otvorena vatra, pucnjava. Pukovnik Bilobrk kaže kako su okružili zgrade iz kojih je pucao i nakon nekog vremena odande su izišla i predala se trojica neprijateljskih pripadnika, koja su zatim predana temeljnoj policiji. No, kaotičnost ukupne situacije objašnjava u nastavku. “Mi smo išli dalje, i bilo je gadno. Bila je magla, a iz pravca Korenice prema nama dolazila su osobna vozila - i stranih registracija, i koreničkih. Nismo znali tko je u njima. U automobilu njemačkih tablica bili su ljudi s područja Korenice, rekli su da rade vani, a ja sam im rekao da ne mogu proći i neka se vrate nazad. Vratili su se. A onda su iz smjera hotela naišli turisti, Talijani, pa su nas slikali – oni su vjerojatno mislili da je neka fešta, zabava pa smo ih nekako morali uvjeriti da se vrate u sigurnost svojih hotela.” U jednom od takvih, civilnih automobila, uhićen je i Goran Hadžić, a putem su naišli na mnogo parkiranih i ostavljenih automobila u čijim je prtljažnicama bilo puno streljiva. “Nismo tad sa sigurnošću mogli znati tko je za nas opasnost, a tko ne,” zaključuje pukovnik Bilobrk i prisjeća se kako je bio tridesetak metara udaljen od mjesta stradanja Josipa Jovića. “Nisam vidio kad je bio pogođen, ali vidio sam kako leži. Magla je bila. Onda su došli dečki s BOV-om da ga zaštite i izvuku. To je bio prvi susret s pogibijom kolege. Šok je, ali u prvom trenutku nije toliko koliki je bio poslije kad smo se vratili u bazu. U prvom trenu imate zadaće, izvršavate što trebate, ne razmišljate puno. Sjećam se, vratili smo se u bazu, išao sam u restoran u Rakitju, ušao sam unutra. S desne je strane bila linija, a s lijeve u dnu sale sjedi čovjek. Meni se učinilo, siguran sam bio da je to Josip – i samo što nisam zaviknuo, dozvao ga ‘Josipe!’ – i tek onda shvatim, tad mi sijevne kroz glavu da to nije on, da njega više nema.”

NOVI GLAVNI INSPEKTOR OBRANE

NEMAMO PRAVO NA PROSJEČNOST, PRED NAMA JE PUNO POSLA!

TEKST: OJI / FOTO: Josip Kapi

Zahvalivši ministru obrane na ukazanom povjerenju, general Matanović istaknuo je kako će posebnu pozornost usmjeriti na ljude, njihovu sigurnost, statusna prava, standard života i rada, jer oni su najveća vrijednost sustava

General-pukovnik Drago Matanović postao je glavni inspektor obrane preuzevši dužnost od general-bojnika Slavena Zdilara.

Primopredaja dužnosti održana je 19. ožujka u MORH-u u Zagrebu, uz pridržavanje propisanih zdravstvenih mjera i mjera ponašanja vezanih uz epidemiju koronavirusa. Događaju je nazočio potpredsjednik Vlade i ministar obrane Damir Krstičević te načelnik Glavnog stožera OSRH admiral Robert Hranj.

„Naša trajna misija i dalje ostaje jačanje Hrvatske vojske, ali moramo biti svjesni kako će nas ova situacija vjerojatno malo usporiti, no ne i obeshrabriti. Važno je da i dalje ustrajemo i zadržimo pozitivan stav,“ rekao je ministar.

Naglasio je kako je upravo zahvaljujući konceptu sustava domovinske sigurnosti i dosadašnjoj praksi u borbi protiv ugroza došlo do pravodobne reakcije te se, primjenom određenih metoda rada i mjera, nastoji u što većoj mjeri suzbiti širenje virusa.

„Kako bi Hrvatska vojska uvijek bila spremna,“ istaknuo je ministar, „važnu ulogu ima Inspektorat obrane na čelu s glavnim inspektorom.“

„Vaša je temeljna zadaća ocjenjivanje spremnosti zapovjedništava, postrojbi

i ustanova Hrvatske vojske. Generale Zdilar, hvala vam na potpori koju ste pružali tijekom svojeg mandata i što ste dužnost obnašali časno i profesionalno,“ rekao je. Čestitavši generalu Matanoviću na novoj dužnosti, ministar obrane poručio je: „Znam da imate dovoljno iskustva i znanja da se nosite sa svim izazovima koji su pred Ministarstvom obrane i Hrvatskom vojskom. Želim da budete moja produžena ruka kad govorimo o nadzoru zakonitosti postupanja u primjeni propisa iz područja obrane, transparentnosti i poduzimanju mjera za poboljšanje sustava.“ Zahvalivši ministru obrane na ukazanom povjerenju, general Matanović istaknuo je kako će posebnu pozornost usmjeriti na ljude, njihovu sigurnost, statusna prava, standard života i rada, jer oni su najveća vrijednost našeg sustava. Također je zahvalio dosadašnjem glavnom inspektoratu na svemu što je napravio.

„Inspektorat obrane vodit ću osobnim primjerom. Vjerujem da među svima nama postoji svijest da nemamo pravo na prosječnost, jer Hrvatsku vojsku nismo naslijedili. Mi smo je stvarali i pred nama je puno posla,“ zaključio je general Matanović. Dosadašnji glavni inspektor obrane general-bojnik Slaven Zdilar istaknuo je kako mu je obnašanje te dužnosti bila velika čast i privilegija te je svojem nasljedniku zaželio uspjeh u radu.

BIOGRAFIJA GENERAL-PUKOVNIKA DRAGE MATANOVIĆA

Glavni inspektor obrane general-pukovnik Drago Matanović uključio se u obranu hrvatskog suvereniteta u ožujku 1991. kao dragovoljac specijalne policije MUP-a. Tijekom Domovinskog rata obnašao je niz dužnosti, uključujući i dužnost zapovjednika 2. gardijske brigade. U srpnju 1991. ranjen je na Banovinskom bojištu.

Nakon Domovinskog rata obnašao je niz voditeljskih i zapovjednih dužnosti te bio pomoćnik pa zamjenik inspektora obrane. Nakon dužnosti zapovjednika ZzP-a dolazi na dužnost zamjenika načelnika Glavnog stožera OSRH, s koje sad dolazi na čelno mjesto Inspektorata obrane.

PRIMOPREDAJA DUŽNOSTI

“Generale Šeriću, čestitam vam na novoj dužnosti! Uvjeren sam kako imate dovoljno iskustva i znanja da se kao zapovjednik Hrvatske kopnene vojske nosite sa svim izazovima koji su pred nama,” rekao je ministar Krstičević na svečanoj ceremoniji u Karlovcu

Admiral Hranj čestitao je novoizabranom zapovjedniku generalu Šeriću te rekao kako HKoV ima iznimno važnu i nezamjenjivu ulogu u obrani Republike Hrvatske

NOVI ZAPOVJEDNIK HKoV-a

U Zapovjedništvu Hrvatske kopnene vojske u Karlovcu 18. ožujka general-bojnik Boris Šerić preuzeo je dužnost zapovjednika HKoV-a od dosadašnjeg zapovjednika general-bojnika Siniše Jurkovića. Svečana ceremonija primopredaje zastave između starog i novog zapovjednika održana je u nazočnosti potpredsjednika Vlade i ministra obrane Damira Krstičevića, načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga RH admirala Roberta Hranja i glavnog inspektora obrane general-pukovnika Drage Matanovića, uz pridržavanje propisanih zdravstvenih mjera i mjera ponašanja vezano uz epidemiju koronavirusa.

“Generale Šeriću, čestitam vam na novoj dužnosti! Uvjeren sam kako imate dovoljno iskustva i znanja da se kao zapovjednik Hrvatske kopnene vojske nosite sa svim izazovima koji su pred nama,” rekao je ministar i istaknuo kako Hrvatska vojska, zapovjednici i svi vojnici, dočasnici i časnici moraju osobnim primjerom pokazati kako

TEKST

Doris Ravlić

FOTO

Josip Kapi

se ponašati i nositi sa situacijom, a sve u cilju sprečavanja širenja koronavirusa.

Ministar je poručio da je Hrvatska vojska, kao jedan od stupova državnosti, još od Domovinskog rata primjer i uzor kako se treba ponašati u vremenima kad su ugroženi ljudski životi. Posebno je zahvalio general-bojniku Jurkoviću na dosadašnjem radu i doprinosu.

Admiral Hranj čestitao je novoizabranom zapovjedniku te rekao kako Hrvatska kopnena vojska ima iznimno važnu i nezamjenjivu ulogu u obrani Republike Hrvatske, a generalu Jurkoviću zaželio je uspjeh na novoj dužnosti zamjenika načelnika Glavnog stožera.

Pozvao je također sve pripadnike na odgovorno ponašanje i zajedničku borbu protiv koronavirusa.

Preuzevši dužnost zapovjednika Hrvatske kopnene vojske, general-bojnik Šerić istaknuo je: “Moja je vizija nastaviti se zalagati za ubravanje procesa razvoja i integracije novih sposobnosti koje jamče obranu suvereniteta, sudjelovanje u međunarodnim misijama, operacijama i aktivnostima te potporu državnim i civilnim institucijama.”

“Hvala svim pripadnicima i zapovjednicima zapovjedništava i postrojbi Oružanih snaga s kojima sam kao zapovjednik surađivao i koji su bili u potpori Hrvatskoj kopnenoj vojsci u provedbi njezinih brojnih zadaća,” poručio je general-bojnik Siniša Jurković.

Zahvalio je generalu Šeriću na dosadašnjoj suradnji i zaključio: “Novi zapovjednik Hrvatske kopnene vojske izvrstan je izbor – zapovjednik i vođa koji će svoje znanje uložiti u njezino daljnje jačanje.”

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ za prijam u kadetsku službu

U akademskoj godini 2020./2021. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do 20 kandidata/kinja upisanih na prvu godinu sveučilišnog preddiplomskog i diplomskog studija (3 + 2 god.) na:

I. SVEUČILIŠTU U ZAGREBU – FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij Aeronautika
- vojni pilot – do 20 kadeta

Rok za podnošenje prijava je **17. travnja 2020.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu za upis na sveučilišni studij i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE MORAJU ISPUNJAVATI KANDIDATI/KINJE

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 1998. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija u prvom upisnom roku u srpnju 2020.
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete/kinje propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Uz prijavu kandidati/kinje trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice, rodnog lista, svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole ili uvjerenje o pohađanju srednje škole

- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci
- potvrdu o upisanom prvom semestru u prvom upisnom roku u srpnju 2020. godine (dostavlja se nakon upisa na fakultet)

Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak sve kandidate/kinje koji su se prijavili u utvrđenom roku.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete propisane Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15 te br. 42/14, 134/15, 109/16 i 97/17) i posebno vrednovanje na selekcijskom letenju i pripremnom kampu.

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i upišu prvu godinu redovitog studija. Nakon odabirnog postupka i upisa na sveučilišni studij kandidati/kinje po pozivu Ministarstva obrane obvezni su dostaviti:

- original ili ovjerenu presliku rodnog lista i svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole
- podatke o broju žiroračuna i banci.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju određena prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13, 5/17 i 55/19).

Nakon završenog preddiplomskog i diplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, stimulativni sustav profesionalnog razvoja i mogućnost sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane www.morh.hr, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na tel. 01/3784-812 i 01/3784-814 te u područnim odjelima odnosno odsjecima za poslove obrane.

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ za prijam u kadetsku službu

U akademskoj godini 2020./2021. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do 20 kandidata/kinja upisanih na prvu godinu integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija na:

SVEUČILIŠTU U SPLITU

- **integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij
Vojno pomorstvo – do 20 kandidata/kinja.**

Rok za podnošenje prijava je **8. svibnja 2020.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu za upis na sveučilišni studij i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 1998. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2020.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Pismene prijave trebaju sadržavati:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom

uredu za upis na sveučilišni studij u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete propisane Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15).

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i upišu prvu godinu redovitog studija u prvom upisnom roku u srpnju 2020.

U slučaju nepopunjenosti slobodnih mjesta na studiju Vojno pomorstvo nakon završenih upisa u srpanjskom razredbenom roku, otvorena je mogućnost prijave kandidata/kinja za rujanski razredbeni rok. Broj slobodnih mjesta za rujanski razredbeni rok bit će objavljen na internetskoj stranici www.morh.hr.

Upis na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Splitu.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja, krajem kolovoza 2020. godine bit će pozvani na pripremni kamp. Nakon odabirnog postupka i upisa na sveučilišni studij kandidati/kinje po pozivu Ministarstva obrane obvezni su dostaviti:

- original ili ovjerenu presliku rodnog lista i svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole
- podatke o broju žiroračuna i banci.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju određena prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13, 5/17 i 55/19).

Nakon završenog integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane www.morh.hr, stranici Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" <http://hvu.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na tel. 021/ 354-927, 01/3784-812 i 01/3784-814.

NATO

Foto: NATO

SJEVERNA MAKEDONIJA 30. ČLANICA NATO-A

Ključne odluke u NATO-u donose se konsenzusom, a Protokol o pristupanju prethodno su, počevši s veljačom 2019., ratificirali parlamenti svih članica

U skromnoj ceremoniji, zbog mjera koje se zbog pandemije koronavirusa provode i u Belgiji, ispred NATO-ova sjedišta u Bruxellesu 30. ožujka na jarbol je podignuta 30. državna zastava. Sjeverna Makedonija službeno je članica postala tri dana prije, nakon što su njezini predstavnici položili instrument o pristupanju Sjevernoatlantskom savezu u State Departmentu u Washingtonu. Kako se ključne odluke u NATO-u donose konsenzusom, Protokol o pristupanju te zemlje prethodno su, počevši s veljačom 2019., ratificirali parlamenti svih 29 članica. U isto su vrijeme ceremonije podizanja zastave održane i ispred zgrade Savezničkog zapovjedništva za operacije (SHAPE) u belgijskom Monsu i Savezničkog zapovjedništva za transformaciju u Norfolku (Virginia, SAD).

TEKST

Domagoj Vlahović

Ceremoniji u Bruxellesu nazočili su, među ostalim, glavni tajnik NATO-a Jens Stoltenberg i otpravnik poslova u izaslanstvu Sjeverne Makedonije u NATO-u Zoran Todorov. "Ovo je povijesni trenutak za Sjevernu Makedoniju. Dolazi nakon godina upornosti, odlučnosti i posvećenosti reformama," istaknuo je Stoltenberg naglasivši značaj primanja nove članice za NATO, regionalnu te svjetsku sigurnost i stabilnost. Isto tako, glavni je tajnik pohvalio sjevernomakedonsko-grčki Prespanski sporazum iz lipnja 2018. Podsjetimo, taj je dokument, među ostalim, omogućio da Grčka ratificira članstvo svojeg susjeda u NATO-u. Članica Partnerstva za mir današnja Sjeverna Makedonija postala je još 1995., a 1999. pridružila se Akcijskom planu za članstvo. Tijekom 2000-ih njezin proces pristupanja Savezu često se spominjao u zajedničkom kontekstu s Hrvatskom i Albanijom, no zbog nesporazuma s Grčkom nije uspjela postati članica 2009. kao te dvije zemlje. Kroz cijelo razdoblje pristupanja zemlja je usko surađivala s NATO-om, a najviše je pokazala sudjelovanjem u međunarodnim operacijama na Kosovu i u Afganistanu. Pred Vojskom Republike Sjeverne Makedonije sad stoji proces integracije u NATO, a u tome će sigurno imati pomoć i savjete iz Hrvatske, što je potvrdio potpredsjednik Vlade i ministar obrane RH Damir Krstičević u studenom 2017. prilikom posjeta ministrice obrane Radmile Šekerinske Hrvatskoj. "Naše zemlje imaju izvrsnu bilateralnu obrambenu suradnju, posebno na području izobrazbe," rekao je tad ministar Krstičević.

Komentirajući ceremoniju pristupanja, ministrica Šekerinska zaključila je: "Građani Sjeverne Makedonije danas će se pridružiti milijardi drugih koji zajednički brane svjetski mir i napredak i ne postoje riječi koje bi izrazile naš osjećaj uspjeha i zadovoljstva."

Foto: Resolute Support

Uručenje odlikovanja sjevernomakedonskim vojnicima u operaciji Odlučna potpora u Afganistanu, svibanj 2018.

"Ovo je povijesni trenutak za Sjevernu Makedoniju. Dolazi nakon godina upornosti, odlučnosti i posvećenosti reformama," istaknuo je glavni tajnik NATO-a Jens Stoltenberg

Kronologija proširenja NATO-a

1949.

Belgija, Danska, Francuska, Island, Italija, Kanada, Luksemburg, Nizozemska, Norveška, Portugal, Sjedinjene Američke Države, Ujedinjeno Kraljevstvo

1952.

Grčka, Turska

1955.

SR Njemačka

1982.

Španjolska

1999.

Češka, Mađarska, Poljska

2004.

Bugarska, Estonija, Latvija, Litva, Rumunjska, Slovačka, Slovenija

2009.

Albanija, Hrvatska

2017.

Crna Gora

2020.

Sjeverna Makedonija

Foto: NATO

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Ilustracija: TAIS

INDIJA KUPUJE TURSKE BRODOVE ZA POTPORU

Indijsko državno brodogradilište Hindustan Shipyard Limited (HSL) i konzorcij pet turskih brodograditelja TAIS potpisali su ugovor vrijedan 2,1 milijarde dolara kako bi zajedno dizajnirali i izgradili pet plovila za potporu istisnine 45 000 tona za Indijsku ratnu mornaricu. Turski konzorcij pobijedio je na natječaju za projektiranje, gradnju i dostavu pet brodova u svibnju prošle godine, no službeni ugovor potpisan je tijekom veljače.

Sukladno ugovoru, TAIS će: modernizirati lokalno brodogradilište i dizajn brodova, davati inženjerske usluge, planirati i upravljati proizvodnjom, pripremiti specifikaciju brodograđevnog materijala te glavne brodograđevne opreme.

Plovila za potporu osiguravat će gorivo, hranu, streljivo i pričuvne dijelove za radne i borbene skupine Indijske ratne mornarice u klasičnim vojnim i operacijama potpore civilnim strukturama. Prema inicijalnim planovima, izgradnja prvog broda trebala bi početi krajem 2020., a njegova isporuka mornarici 2024. godine. Međutim, zbog odgoda potpisivanja konačnog ugovora, termini će se vjerojatno pomaknuti.

Maja Pticić Grželj

Ilustracija: Navantia

S-80A ZA IZVOZ?

Španjolska brodograđevna tvrtka Navantia predstavila je početkom ožujka na konferenciji Podvodna obrana i sigurnost 2020 u britanskom gradu Southamptonu podmornicu S-80A izvoznom tržištu. Prva podmornica te klase "Isaac Peral" prema sadašnjim planovima trebala bi biti predana Španjolskoj ratnoj mornarici 2022. godine. Indija je trenutno ciljani inozemni kupac, a Španjolci joj nude inačicu osnovnog projekta S-80 prilagođenu indijskom programu nabave podmornica Projekt P75 (I), koji uključuje dizajn i gradnju šest jedinica.

Jedan od čelnika Navantije izjavio je 16. ožujka da je podmornica po veličini i kapacitetu jedinstven proizvod na međunarodnom tržištu, zahvaljujući svojem zračno neovisnom (AIP) pogonskom sustavu, koji su zajedno razvili španjolska tvrtka Abengoa i američka tvrtka Collins Aerospace. Prema navodima Navantije, njihov AIP sustav mnogo je svestraniji i učinkovitiji od ostalih na tržištu i ima sljedeće prednosti: koristi dostupno poljoprivredno bioetanolno gorivo, mem-

brane gorivnih ćelija lakše je održavati u odnosu na tržišni standard, a učinkovitost mu omogućuje da podmornica djeluje do tri tjedna pod vodom. Terminalni planovi za "Isaac Peral", uz već spomenutu primopredaju 2022., uključuju porinuća zakazano za kraj 2020. i početak brodograđevnih ispitivanja tijekom 2021. godine.

Maja Pticić Grželj

JOŠ PALADINKI ZA AMERIČKU KOPNENU VOJSKU

Foto: BAE Systems

Američka vlada objavila je 23. ožujka ugovor o kupnji novih 48 topničkih sustava za kopnenu vojsku. Tvrtka BAE Systems dobit će 339 milijuna dolara za isporuku, a riječ je o *kompletima* koje čine samohodna haubica na gusjenicama M109A7 Paladin i vozilo za opskrbu streljivom M992A3. Potonje vozilo dizajnirano je na istom podvozju kao i M109. Sustavi bi trebali biti isporučeni do 2023. godine, a prema ugovoru njihov bi se broj (kao jednog sustava) u američkoj vojsci trebao popeti na 204. Ukupna vrijednost ugovora za sve sustave iznositi će 1,5 milijardi dolara. M109A7 nekadašnje oznake M109A6 PIM (Paladin Integrated Management) najnovija je inačica M109, oružja koje je u operativnoj uporabi još od početka šezdesetih godina. Glavno naoružanje, tj. top kalibra 155 mm L/39 te struktura kabine jednaki su kao kod prethodnice, a novi elementi podvozja vuku podrijetlo od borbenog oklopnog vozila Bradley. Borbena masa vozila i haubice je 38 101 kg, a posada broji četiri člana. Motor snage 675 KS postiže maksimalnu brzinu od 61 km/h. Prema navodima proizvođača, potvrđeni je domet projektila 30 km.

Domagoj Vlahović

PROJEKTI ZA JAPANSKU I JUŽNOKOREJSKU MORNARICU

Foto: JMSDF

Dvije dalekoistočne ratne mornarice sredinom ožujka objavile su vijesti o jačanju svojih površinskih flota. Na svečanosti održanoj 19. ožujka u Yokohami (na fotografiji) Japanske pomorske samoobrane snage (JMSDF) uvele su u operativnu uporabu prvi od dvaju razarača klase Maya (poboljšana klasa Atago) opremljenih Aegis borbenim sustavom. JS "Maya" (oznaka 179) na flotnom je listi Eskortnog divizionu 1 Eskortne flotile 1 smještene u mornaričkoj bazi "Yokosuka". Plovilo je izgrađeno na navozima brodograđevne kompanije Japan Marine United (JMU), a ukupni troškovi za japanski državni proračun iznose oko 1,61 milijardu dolara.

"Maya" je sedmo operativno plovilo mornarice opremljeno borbenim sustavom Aegis, kobilica je položena u travnju 2017., a porinuta je u srpnju 2018. Drugi razarač u klasi, "Haguro" (oznake 180), porinuto je u srpnju 2019. i očekuje se da će biti u operativnoj uporabi u ožujku 2021. "Maya" je 5 m dulja od razarača klase Atago, opremljena borbenim sustavom Aegis Baseline J7 podržanim faznim radarom AN/SPY-1D(V) koji proizvode američke tvrtke Lockheed Martin i Raytheon te radarom visoke razlučivosti za nadzor paljbe AN/SPQ-9B X-band (NATO I-band) (8-12.5 GHz) još jedne američke tvrtke, Northrop Grummana. U SAD-u je razvijen i brodski sustav Cooperative Engagement Capability (CEC), koji omogućuje razaraču djelovati kao dio šire *mreže* senzora za razmjenu podataka o nadzoru i ciljevima. U mreži može biti, primjerice, avion E-2D Advanced Hawkeye. Japan je u ožujku prošle godine primio prvi od trinaest ugovorenih primjeraka tih modernih letećih radara. Oba razarača klase Maya bit će naoružana Standard II (SM-3) Block IIA projektilima namijenjenim presretanju balističkih raketa kratkog i srednjeg dometa. Nadalje, razarači će u skorij budućnosti biti opremljeni protuzračnim projektilima Standard Missile 6 (SM-6).

Južnokorejski brodograditelj Hyundai Heavy Industries (HHI) dobio je ugovor vrijedan 328 milijuna dolara za gradnju novog broda za južnokorejsku mornaricu. Dokument uključuje detaljnu dokumentaciju, izradu izvedbenog projekta kao i izgradnju jedne fregate FFX serije III istisnine 3500 tona. Ugovor za izradu idejnog projekta dodijeljen je istoj tvrtki 2016. Planirana je gradnja šest fregata spomenute serije, a prva fregata gradit će se u brodogradilištu u Ulsanu s planiranim rokom završetka gradnje i dostave tijekom 2024.

Prema HHI-ju, fregata će biti duga 129, a široka 15 m. Imat će četverostrani fiksni višenamjenski fazni radar sposoban za otkrivanje, praćenje i djelovanje u svih 360 stupnjeva i hibridni pogonski sustav pogodan za protupodmorničke operacije. Uz PZO naoružanje, imat će ravni dio palube za polijetanje i slijetanje helikoptera. Moći će ploviti maksimalnom brzinom od 30 čvorova.

Program FFX zamišljen je kako bi se fregate klase Ulsan i korvete klase Pohang izgrađene osamdesetih i devedesetih godina zamijenile multi-misijskim fregatama nove generacije.

Maja Ptić Grželj

HIBRIDNO NAORUŽANJE

ilustracija: AI

TEKST

Ivan Galović

GDJE JE

Tipična misija oružja najpoznatijeg pod engleskim nazivom *loitering munition* trebala bi biti: nakon lansiranja dostiže sumnjivo ciljno područje, slijedi faza lutanja u kojem pronalazi cilj te na kraju samouništavajući udar

Vojna tehnologija sve se više kreće prema automatizaciji, posebno u razvoju daljinski upravljanih sustava koji traže smanjenu razinu odlučivanja ljudskog operatera. Međutim, pojava takozvanih smrtonosnih autonomnih oružnih sustava (LAWS - Lethal Autonomous Weapon Systems), poznatih i kao *roboti ubojice*, izaziva sve veću zabrinutost. Povjeravanje odluke o ljudskom životu ili smrti strojevima djeluje neetično, čak i apokaliptično. Kako se senzori, algoritmi i streljivo sve više povezuju, postavlja se pitanje prihvatljivosti autonomije u određenim kritičnim funkcijama, osobito oko identifikacije, odabira i primjene proporcionalne sile na ciljeve. Ta pitanja obuhvaćaju etička,

pravna, operativna i diplomatska razmatranja, stoga je od ključne važnosti da donositelji odluka razumiju takvu tehnologiju i njezine trendove.

Za početak, važno je znati razliku između termina automatizirano i autonomno. Iako je tehnologija ubrzano napredovala, terminologija nije održala korak. U prošlosti su se izrazi automatizacija i autonomija i mogli zamijeniti, ali sad je jako bitno znati da imaju različita značenja. U kontekstu ovog članka, termin autonoman/autonomija podrazumijeva određenu neovisnost sustava, dok automatiziran/automatizacija ukazuje na značajnu ulogu tzv. čovjeka u petlji, koji zadržava značajnu kontrolu kritičnih

LUTAJUĆE STRELJIVO (I. DIO)

GRANICA?

funkcija. Tu zamagljenu granicu u terminologiji iskoristili su i proizvođači vojne industrije: neki su netočno opisali svoje proizvode kao autonomne, a izraz automatiziran bio bi precizniji, i obratno.

POZIV NA ZABRANU

Kad se govori o trendu prema povećanoj automatizaciji i autonomiji oružja, svakako se misli na sustave koji imaju mogućnost odabira i napada ciljeva s automatiziranim ključnim funkcijama. To su aktivna, pokretna oružja, koja vrše pretraživanje i djelovanje po potencijalnim ciljevima s različitim razinama automatizacije i

Lutajuće streljivo Harop proizvodi izraelski IAI. Napada svaki identificirani cilj, autonomno ili u načinu čovjek u petlji

autonomije. To su, primjerice, besposadna kopnena vozila (UGV), bespilotne letjelice (UAV) ili tzv. lutajuće streljivo (LM - loitering munition). Neki od tih sustava već su u proizvodnji i operativnoj uporabi, dok su drugi još u razvoju, pa možda nikad neće doživjeti praktičnu primjenu, iako bi se napredak postignut tijekom razvojnog procesa mogao dobro primijeniti na druge sustave, pa čak i druga tehnička područja. Sadašnji trend razvoja takvog naoružanja teži višim razinama automatizacije, pri čemu se uloga *čovjeka u petlji* sve više smanjuje. Iako neke države zakonski zaustavljaju razvoj sustava naoružanja koje bi u potpunosti uklonilo *čovjeka iz petlje*, malo je vjerojatno da će to zaustaviti istraživanja proizvođača u tom smjeru ili potporu koju primaju od drugih država.

Smrtonosni autonomni sustavi naoružanja bili su 2013. godine na dnevnom redu Konvencije UN-a o određenom konvencionalnom naoružanju (CCW - Convention of Certain

HIBRIDNO NAORUŽANJE

Conventional Weapons). Od 2014. do 2016. održano je nekoliko neformalnih sastanaka stručnjaka koji su raspravljali o *robotima ubojicama* iz brojnih aspekata, uključujući međunarodno humanitarno pravo, odgovornost, tehnološki razvoj, međunarodnu sigurnost i etiku. Od 2013. godine, 78 zemalja službeno je govorilo o pitanju LAWS-a, od kojih je 28 pozvalo na međunarodnu zabranu. U prosincu 2016. CCW je osnovao tzv. Skupinu vladinih stručnjaka (GGE - Group of Governmental Experts) koja se bavi tim pitanjem.

Međunarodni odbor Crvenog križa (ICRC - International Committee of the Red Cross) predložio je zemljama da razviju parametre ljudske kontrole u svjetlu specifičnih zahtjeva među-

narodnog humanitarnog prava i etičkih razmatranja (načela čovječnosti i diktata javne svijesti), čime se uspostavljaju specifična ograničenja autonomije u sustavima oružja. To ima smisla, jer kod autonomnih oružnih sustava svjedočimo o skliskom području smanjivanja ljudske uloge u djelovanju, stoga je imperativ da zemlje povuku jasnu crtu, jamčeći značajnu ljudsku kontrolu nad odlukama o upotrebi sile.

STRAH OD NEBA

Najpoznatiji oružni sustavi koji djeluju s određenim stupnjem autonomije svakako su bespilotne letjelice opremljene projektilima zrak-zemlja, kao što su američki MQ-1 Predator i njegova ubojitija inačica MQ-9 Reaper, kineski Wing Loong ili izraelski Hermes 450 za koji, doduše, nikad nije službeno potvrđeno da je naoružan. Ima i helikopterskih platformi, primjerice Northrop Grummanov MQ-8C Fire Scout. Izvorno, on u realnom vremenu osigurava obavještajne podatke, nadzor, određivanje ciljeva i izviđanje (ISTAR - Intelligence, Surveillance, Target Acquisition, And Reconnaissance), lasersko označavanje ciljeva i sudjelovanje u tzv. upravljanju

bojišnicom. MQ-8C Fire Scout ima sposobnost automatskog polijetanja i slijetanja u pripremljenim i nepripremljenim zonama, može osigurati informacije o cilju za dalekometne rakete te ažuriranje cilja tijekom leta. Svi ti sustavi imaju priličan udio autonomije, no ta informacija postaje drukčija kad se uzme u obzir da može potencijalno nositi šest lansirnih cijevi.

Oni koji se *boje* bespilotnih letjelica, vjerojatno najviše strahuju od X-47B s karakteristikama smanjene zamjetljivosti, koji se po uloži, ali i dimenzijama te performansama trebao opasno približiti palubnim borbenim avionima. Međutim, Američka ratna mornarica otkazala je taj projekt i okrenula se drugom velikom UAS-u: MQ-25 Stingrayu koji će ipak, barem u početku, služiti samo kao zračna cisterna.

Određeni stupanj autonomnog djelovanja ima i precizno vođeno streljivo, tj. samohodni projektili s tipičnim četirima komponentama sustava: ciljanje/vođenje, sustav leta, motor i bojna glava. Poznati PZO sustav MIM-104 Patriot bio je jedan od prvih koji je dijelom imao autonomiju, a početnu operativnu sposobnost u Američkoj kopnenoj vojsci dose-

gnuo je 1984. godine. Tijekom sljedećih 30 godina kontinuirano se poboljšavao, tako da najmodernija inačica s prvom dijeli samo ime i osnovnu namjenu. Ciljno zahvaćanje može se izvesti u ručnom, poluautomatskom ili automatskom načinu rada. Kad je donesena odluka da se zahvati cilj, upravljačka stanica za angažiranje odabire lansirnu stanicu ili stanice, a podaci za predlansiranje dostavljaju se odabranom projektilu.

**Bespilotne letjelice
opremljene
projektilima
zrak-zemlja,
primjerice američki
MQ-9 Reaper
(na fotografiji),
najpoznatiji su oružni
sustavi koji djeluju s
određenim stupnjem
autonomije**

SAMO POLUAUTONOMNO?

Bojazni su se pojavile i oko odnedavno operativnog sustava AGM-158C LRASM (Long Range Anti-Ship Missile), protubrodске krstareće rakete naoružane penetratorom od 454 kg i rasprskavajućom bojnog glavom,

HIBRIDNO NAORUŽANJE

Foto: Milrem Robotics/Twitter

Foto: US Army

Poznatí PZO sustav MIM-104 Patriot bio je jedan od prvih koji je dijelom imao autonomiju, a početnu operativnu sposobnost dosegao je 1984. godine

koja može pronaći cilj autonomno s pomoću aktivnog radarskog navođenja. LRASM je također sposoban djelovati na kopnene ciljeve. Pentagon tvrdi da je ta raketa samo poluautonomna i da su ljudi dovoljno zastupljeni u svojim odlukama u usmjeravanju i uništavanju. Međutim, dužnosnici američke Agencije za istraživanje naprednih obrambenih projekata (DARPA), koja je prvotno razvila projektil, i proizvođača Lockheed Martina odbili su komentirati kako oružje odlučuje o ciljevima, rekavši da su informacije klasificirane.

Što se tiče kopnenih robota, pažnju je još prije desetak godina privuklo taktičko besposadno terensko vozilo Gladiator, napravljeno u inačicama sa šest kotača i na gusjenicama. Obje inačice uključuju nosače za strojnice M249 i M240G. Dok se razvijao, nazvan je *prvi svjetski višenamjenski borbeni robot* s mogućnošću nadogradnje na poluautonoman, a zatim potpuno autonoman način rada. Automatizirane značajke također su opsežno testirane. Zadnjih se godina na tržište probila estonska tvrtka Milrem s besposadnim vozilom THeMIS (Tracked Hybrid Modular Infantry System) koja, u suradnji s poznatim namjenskim tvrtkama kao što su ST Kinetics ili MBDA razvija i naoružane inačice. Na tržištu je zapažena ona s francuskim protuoklopnim sustavom MMP

Jedna od inačica estonskog robotskog vozila THeMIS, opremljena oružnom stanicom R400S-Mk2 kalibra 30 mm australske tvrtke Electro Optic Systems

(Missile Moyenne Portée) te MBDA-inim višenamjenskim projektilom Brimstone.

KARAKTERISTIČNA OBILJEŽJA

Kad govorimo o sustavima koje nazivamo lutajućim streljivom, a možda su i najkontroverzniji u pogledu autonomnosti kojom biraju ciljeve, za njih ne postoji univerzalno utvrđena definicija. Neki ih nazivaju i samobilačkim bespilotnim letjelicama ili kamikaza dronovima. Općenito gledajući, lutajuće streljivo uklapa se u nišu između krstarećih raketa i bespilotnih borbenih zračnih vozila (UCAV - Unmanned Combat Aerial Vehicle). Prema jednoj definiciji, lutajuće streljivo vrsta je besposadne letjelice koja je dizajnirana tako da djeluje na ciljeve izvan ciljne vidljivosti s eksplozivnom bojnom glavom. Često je prenosivo među postrojbama, a mnogo ih je namijenjeno za pružanje potpore kopnenim postrojbama, npr. pješačkim. Svakako pruža veću preciznost nego minobacač. Streljivo je opremljeno elektrooptičkim i infracrvenim kamerama visoke razlučivosti koje omogućuju operateru pronaći ga, nadzirati i usmjeriti na cilj. Međutim, karakteristično obilježje lutajućeg streljiva jest sposobnost *lutanja* (kružitenja) u zraku dulje vrijeme prije udara, dajući operateru dovoljno vremena da odluči kad i što će napasti. Lutajuće streljivo omogućuje brzu reakciju na maskirane ili skrivene ciljeve, kao i na ciljeve koji se pojavljuju vrlo kratko na bojištu, a da ne postoji potreba postavljanja platformi visoke vrijednosti u blizini ciljnog područja. Omogućuje također selektivnije djelovanje jer se aktualna napadačka misija može prekinuti. Povećano širenje i mogućnost korištenja takvog sustava kao smrtonosnog autonomnog oružja također izaziva etičku zabrinutost te dovodi do rasprava među znanstvenicima i stručnjacima za međunarodno humanitarno pravo.

ZAMAGLJENI KRIŽANAC

LM dijeli karakteristike s objema vrstama sustava čiji je *križanac*. Razlikuje se od krstarećih raketa po tome što je

Prva bespilotna letjelica Kettering Bug.
Dizajnirana je kako bi *isporučila* eksplozivno punjenje udarajući u mete, više kao današnja raketa ili torpeda nego zrakoplov koji danas povezujemo s pokratom UCAV

Foto: National Museum of the USAF

Foto: US Navy

Protubrodsko krstareća raketa AGM-158C LRASM može pronaći cilj autonomno s pomoću aktivnog radarskog navođenja

dizajniran tako da se relativno dugo zadržava oko ciljnog područja, a od UCAV-a po tome što je *jednokratno*, dakle, podrazumijeva se njegov gubitak u napadu, a ima i ugrađenu bojnu glavu. Bez obzira na to, i danas je sustave bespilotnih letjelica, krstarećih raketa i lutajućeg streljiva često teško razdvojiti, granica između njih je *zamagljena*. Zbog toga postoje problemi u određivanju i kad se govori o povijesnom razvoju lutajućeg streljiva. Prema

nekim teoretičarima, korijeni su stariji od stotinu godina, tj. potječu s kraja Prvog svjetskog rata, kad se pojavila prva bespilotna letjelica Kettering Bug. Dizajnirao ju je američki inovator i inženjer Charles F. Kettering (1876. - 1958.) kako bi *isporučila* eksplozivno punjenje udarajući u svoje mete, više kao današnja raketa ili torpeda nego izviđački i napadački zrakoplov koji danas povezujemo s pokratom UCAV. Ipak, koncepti lutajućeg streljiva kakvim

ga danas manje-više definiramo prvi su se put pojavili osamdesetih godina za onemogućavanje neprijateljske zračne obrane (SEAD - Suppression of Enemy Air Defenses) protiv raketa zemlja-zrak (SAM - Surface-to-Air Missile), a za tu ulogu raspoređivano je na brojnim lokacijama tijekom devedesetih. S novim stoljećem, razvijano je za dodatne uloge, od relativno dalekometnih udara i paljbene potpore sve do taktičkih bojnih sustava vrlo kratkog dometa koji se mogu prenositi u naprtnjači.

U početku se lutajuće streljivo zvalo samoubilačka bespilotna letjelica ili lutajući projektil. Različiti izvori ukazuju na različite projekte koji bi trebali biti početak suvremenog razvoja te kategorije oružja. Prema nekim izvorima, početak bi mogao biti inačica izraelske rakete Delilah ili neuspjeli američki program AGM-136 Tacit Rainbow. Oba sustava imaju korijene u početku osamdesetih godina. Neki *pionirom* smatraju izraelski Harpy koji se pojavio krajem osamdesetih i masovno se izvozi.

PRESKUPO ZA JEDAN UDAR

Lutajuće streljivo može biti jednostavno kao bespilotna letjelica s nadodanim eksplozivom koja se šalje

Prema nekim izvorima, početak razvoja lutajućeg streljiva mogao bi biti neuspjeli američki program AGM-136 Tacit Rainbow

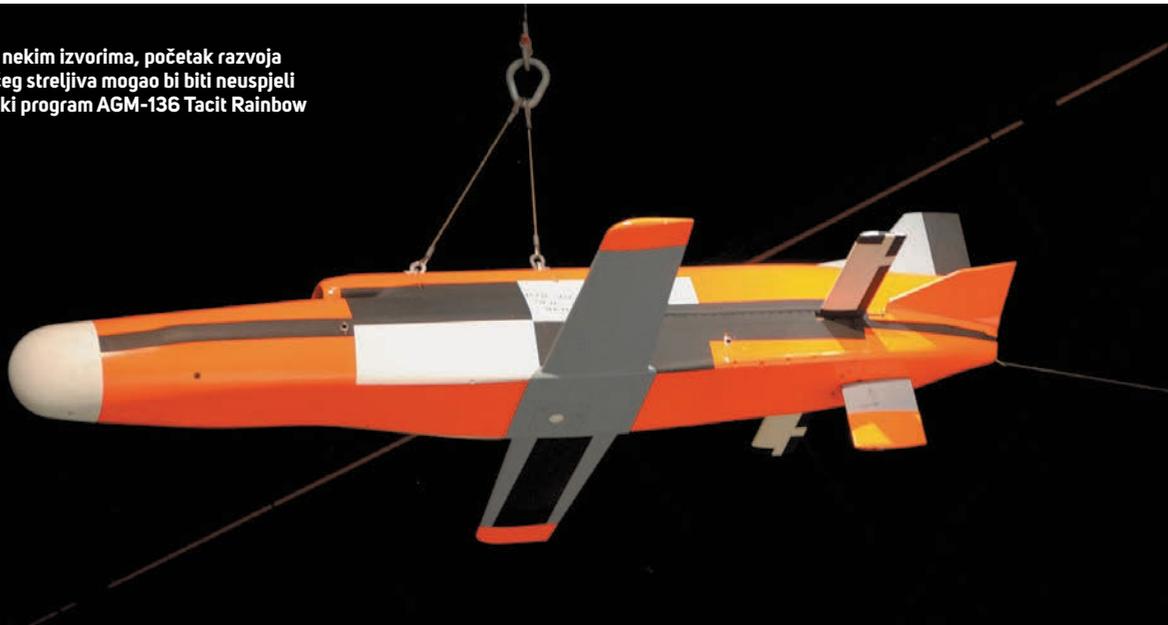

Foto: National Museum of the USAF

HIBRIDNO NAORUŽANJE

Foto: IAI

kao kamikaza u misiju, a eksploziv se može postaviti i na komercijalne *quadcoptere*. Oružni ili eksplozivni sustav usklađuje sa sposobnošću letenja i kontrole, veličinom i dizajnom bojne glave te senzora za lociranje ciljeva. Neko lutajuće streljivo može se vratiti operateru i ponovno upotrijebiti ako se ne koristi u napadu i ako ima dovoljno goriva. To je posebno karakteristično za bespilotne letjelice sa sekundarnom eksplozivnom sposobnošću. Ostali sustavi, kao što su Delilah ili Harop, nemaju opciju oporavka i sami se uništavaju u slučaju prekida misije.

Harpy je prvi pravi primjer sustava autonomnog lutajućeg streljiva, proizvod tvrtke Israel Aerospace Industries

Lansiranje Haropa s kopnene (lijevo) i brodske platforme

Dok neke krstareće rakete, kao što je Tomahawk Block IV, imaju sposobnost lutanja (traženja cilja) te neke senzorske i daljinski upravljane značajke, njihova je primarna misija obično napad, a ne traženje cilja. Krstareće su rakete, kao što i njihovo ime implicira, optimizirane za dalekosežni let pri konstantnoj brzini, kako u pogledu pogonskih sustava tako i krila te dizajna trupa. Često nisu u stanju kretati se sporim brzinama koje štede gorivo, čak i kad raketa ima neke sposobnosti za lutanje.

S druge strane, gotovo se svakom bespilotnom letjelicom može pilotirati tako da se obruši na metu, a većina bi mogla biti i opremljena improviziranom eksplozivnom bojnom glavom. Međutim, primarna namjena besposadne letjelice podrazumijeva nošenje opreme za izvidanje i/ili raketno streljivo. Iako su mnogi modeli izričito dizajnirani u svrhu lutanja, oni nisu optimizirani za ponirući napad jer

Foto: IAI

Ilustracija: IAI

IAI je proširio svoju paletu lutajućeg streljiva i sustavom Mini Harpy

često nemaju kamere okrenute prema naprijed, nedostaje im brzina kontrole odziva koja je nepotrebna u *redovnom* letenju, a i bučne su kad poniru na metu tako da prije udara mogu *upozoriti* cilj. Nadalje, bespilotne letjelice dizajnirane kao višenamjenske platforme često previše stoje da bi bile prikladne za samo jednu misiju.

Tipična misija lutajućeg streljiva trebala bi biti: nakon lansiranja dostiže sumnjivo ciljno područje, slijedi faza lutanja u kojem pronalazi cilj te na kraju samouništavajući udar. Za takvo djelovanje streljivo je optimizirano svojim karakteristikama, a to su npr. vrlo kratak vijek trajanja motora, tišina u fazi udara, brzina poniranja, optimizacija prema vremenu lutanja umjesto dometu/brzini. Naravno, mora se uzeti u obzir i jedinični trošak, obvezno prikladan za jednokratnu ofenzivnu misiju.

PIONIR IZ IZRAELA

Ipak, većina stručnjaka tvrdi da je prvi pravi primjer sustava autonomnog lutajućeg streljiva spomenuti *pionir* Harpy, proizvod tvrtke Israel Aerospace Industries. Lansira se iz sustava postavljenog na kamionu smještenom iza borbenih crta. Namijenjen je za detekciju, napad i uništavanje protivničkih radarskih sustava, udarajući ih s velikom točnošću. Zemaljska raketa duga je 2,7 m, s rasponom krila od 2,1 m, eksplozivnom bojnom glavom od 15 kg. Može se zadržavati u zraku devet sati. Najnovija je inačica Harpy NG (New Generation). Dizajnirana je posebno za uništavanje radara protuzračne obrane. Harpy može napasti bilo koji radar čim se uključi, pa tako radi i pritisak na protivničku obranu prisiljavajući je da ostane *isključena*. Osim korištenja u izraelskoj vojsci, sustav je izvezen u Kinu, Indiju, Južnu Koreju i Tursku. Izraelski posao s Kinom 2004. izazvao je spor s SAD-om, koji je inzistirao da Izrael ne vrati u Kinu sustave koji su mu bili poslani na modernizaciju, a Kina ih je kupila još sredinom devedesetih.

Harpyjev nasljednik iz IAI-jevih radionica zove se Harop, a podrijetlo pokazuje i njegovo drugo ime Harpy 2. Dug je 2,5 m s rasponom krila od 3 m, ima maksimalno vrijeme leta do devet sati, domet od 1000 km i eksplozivnu bojnu glavu od 23 kg. Sustav je nadograđen tako da uključuje optimiziranu inačicu za napad na površinske ciljeve na moru. Harop napada svaki identificirani cilj, autonomno ili u načinu *čovjek u petlji*. Reklamiran je kao *autonomna platforma za operacije*, a po navodima proizvođača ima sposobnost *prekinuti napad*, što ukazuje na mogućnost da operater intervenira kako bi se izbjegla neželjena šteta. Ako ne nađe ili je onemogućen udariti na cilj, može se vratiti u bazu. Uz

Navodna maksimalna brzina Haropa je 417 km/h, a ako nosi bojnu glavu od 16 kg, pri udaru može promašiti samo jedan metar

Izrael, kupili su ga Azerbajdžan, Indija, Njemačka i Turska. Paneuropski konzorcij MBDA dizajnirao je Fire Shadow za britanske oružane snage. Po veličini i mogućnostima sličan je Haropu i lansira se u zrak s pomoću raketnog motora. Može letjeti do šest sati, a domet je veći od 100 km. Kad je meta uočena, bilo vlastitim sensorima Fire Shadowa ili drugim sensorima, operater šalje sustav u ubojito poniranje, pa slijedi udar u metu s *kirurškom preciznošću*, piše u izvorima proizvođača. Serija testiranja počela je 2008. i sustav je uspješno uništavao pokretne i druge ciljeve. Fire Shadow trebao je biti rasporođen u Afganistan 2012. godine, ali prema podacima britanskog Državnog ureda za reviziju, tehnologija nije bila dovoljno zrela i stopa uspjeha bila je *niža od željene*, a otad i nema nekih znakovitih informacija o sudbini sustava.

(nastavlja se)

Detalj videa kojim je prikazano ispaljivanje Haropa iz lansera na kamionu azerbajdžanske vojske

MBDA-in sustav Fire Shadow britanska je vojska trebala rabiti u Afganistanu, no njegova tehnologija nije bila dovoljno zrela

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Cijeli program razvoja, kao i operativna uporaba aviona F-117 donijeli su revolucionaran pogled na zračno ratovanje i potpuno afirmirali tehnologije niske zamjetljivosti. Iako je službeno umirovljen 2008. godine, Nighthawk još uvijek leti američkim nebom: zadnji put primijećen je sredinom ožujka ove godine

TEKST

Marin Marušić

UKAZANJA NOĆNE PTICE

Dugotrajno zračno ratovanje u Vijetnamu i kratko, ali intenzivno u Jomkipurskom ratu 1973. upozorili su na sve veću prijetnju dobro organizirane i integrirane protuzračne obrane. Na zapadu se javila zabrinutost da bi u slučaju velikog sukoba između NATO-a i Varšavskog pakta zbog protivničkog PZO-a bila ugrožena zračna premoć SAD-a, a time vjerojatno i ukupna pobjeda. Zbog toga se pojavila potreba za novom tehnologijom koja će ponovno omogućiti kvalitativnu prednost zrakoplovstva SAD-a nad tehnologijom SSSR-a. Zanimljiva ideja došla je iz američke Agencije za istraživanje naprednih obrambenih projekata DARPA (Defense Advanced Research Projects Agency): razvoj zrakoplova kod kojeg bi se u velikoj mjeri koristila *stealth* tehnologija, nekad zvana i tehnologija niske zamjetljivosti (*low observable technology*). Ona podrazumijeva smanjivanje emisije i tragova zrakoplova u infracrvenom, vizualnom i akustičnom

dijelu elektromagnetskog spektra, ali najveća pažnja trebala se dati smanjenju radarskog odraza (opširnije u dvodijelnom tekstu Tehnike niske zamjetljivosti na zrakoplovima 1918. – 2018., HV 589 i 590).

UPORNOST SE ISPLATILA

DARPA-in voditelj iz Ureda za taktičku tehnologiju Ken Perko pokrenuo je 1974. godine projekt zvan Harvey i poslao upit prema pet značajnih proizvođača vojnih zrakoplova, tvrtkama Grumman, Northrop, McDonnell Douglas, Fairchild i General Dynamics. Upit je sadržavao i dva ključna pitanja. Prvo je bilo koja je to razina odraza koja bi omogućila da zrakoplov postane neotkriven, a da pritom posjeduje dovoljan i koristan operativni dolet. Drugo, tvrtke su trebale odgovoriti kakve su njihove sposobnosti što se tiče dizajniranja i konstruiranja takvog aviona. Najviše su obećavali

F-117 NIGHTHAWK

Posada: 1

Raspon krila: 13,2 m

Duljina: 20,1 m

Visina: 3,8 m

Maksimalna poletna masa: 23 813 kg

Naoružanje: do 2268 kg u unutarnjim spremnicima

Motori: 2x General Electric F404-F1D2, svaki potiska 4808 kg

Maksimalna krstareća brzina: 1101 km/h

Dolet: neograničen s dopunom goriva u zraku

Operativni vrhunac leta: 13 716 m

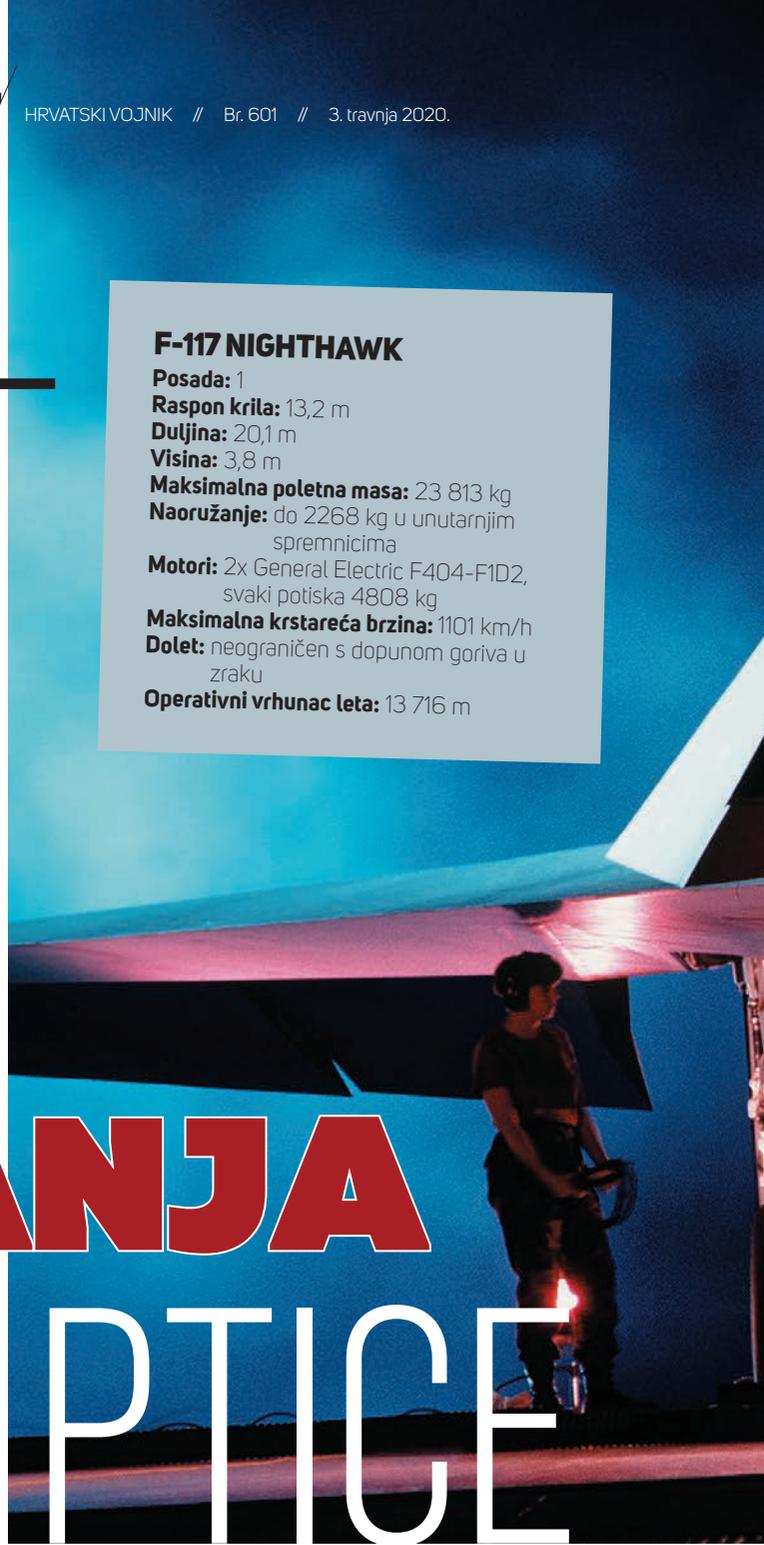

Foto: USAF

odgovori McDonnell Douglasa i Northropa, pa je u siječnju 1975. s njima potpisan ugovor. U međuvremenu je vijest o programu i natječaju došla i do tvrtke Lockheed, koja nije bila pozvana da sudjeluje iako je razvila projekte aviona za obavještajno djelovanje A-12 i SR-71 Blackbird te bespilotne letjelice D-21 uz primjenu *stealth* tehnologija. Međutim, zbog visokog stupnja povjerljivosti, rad na tim projektima nije bio baš poznat davateljima natječaja. Nadalje, mislilo se da Lockheed ionako nije prikladan natjecatelj jer se već cijelo desetljeće nije bavio proizvodnjom manjih taktičkih borbenih zrakoplova. Ipak, ljudi iz tvrtke nisu odustajali te su se uz uvjeravanja i pregovore ubacili u program i to uz ugovor simbolične vrijednosti od jednog dolara jer više nije bilo sredstava. Posebni Lockheedov razvojni ured Skunkworks dobio je na raspolaganje dotad prikupljenu tehničku dokumentaciju, pa su sve tri tvrtke počele raditi.

F-117 prvo je premazivan sivom, ali je poslije izabrana crna boja jer je USAF namjeravao rabiti avion isključivo u noćnim misijama, zbog čega je i dobio ime Nighthawk

Lockheedovi inženjeri i matematičari u samo pet tjedana razvili su novi računalni program Echo 1, koji im je trebao pomoći pri izračunu radarskog odraza. Pri izradi programa ključni doprinos dala su saznanja dobivena iz rada ruskog fizičara i matematičara Pjotra Jakovljeviča Ufimceva. Njegova saznanja dovela su do boljeg razumijevanja načina kako se radarske zrake odražavaju od predmeta i površina različitih veličina i oblika.

U OKRILJU USAF-a

Programom Echo 1 u Lockheedu je ispitano dvadesetak različitih oblika

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Foto: USAF

Avion Blue 01 bio je jedan od dvaju demonstratora izrađenih u sklopu programa Have Blue. Uglavnom je služio za ispitivanje letnih karakteristika, a Blue 02 za ispitivanje i mjerenje radarskog odraza

Foto: Lockheed Martin

u kojoj bi se izradila dva letna demonstratora. Program je u isto vrijeme prebačen iz odgovornosti DARPA-e u okrilje zrakoplovstva (USAF), označen je velikom tajnom i dobiva kodni naziv Have Blue. Programom se trebalo dokazati da je mijenjanjem ustaljenog oblika aviona moguće smanjivanje radarskog odraza i da je takva konstrukcija sposobna za let. Prvi let aviona Have Blue obavljen je 16. studenog 1977., te su do kolovoza 1978. godine izvršeni brojni testovi i ispitivanja prije nego će oba letna demonstratora biti uništena u nesrećama. To nije utjecalo na uspješnost programa, jer su postignuti očekivani rezultati testiranja, pa je nastavljen.

Kod razvoja F-117 najveći je izazov bio razvoj i dizajn sustava Pitotove cijevi te zaštita prostora gdje je smješten FLIR sustav za nalaženje i označavanje ciljeva. Trebalo je osigurati da ne pridonose povećanju radarskog i toplinskog odraza

SVE ZA SMANJENJE ODRAZA

Nakon testiranja letnih demonstratora u studenom 1978. godine odobrena je serijska proizvodnja te je istog mjeseca s Lockheedom ugovorena proizvodnja pet predserijskih zrakoplova koji će se koristiti za testiranje i daljnji razvoj te 20 operativnih F-117, a program je dobio naziv Senior Trend. Nakon više odgoda, prvi predserijski YF-117A dopremljen je 16. siječnja 1981. godine iz tvornice kod grada Burbanka u Kaliforniji u zrakoplovnu bazu "Groom Lake" u Nevadi, inače poznatiju po nazivu "Area 51". Već 18. lipnja 1981. obavljen je prvi let avionom kojim je upravljao testni pilot Harold Farley. Tijekom ispitivanja na prvih pet predserijskih FSD (Full Scale Development) zrakoplova uklanjali su se nedostaci i dobivala saznanja koja će se usvojiti kod serijskih. Recimo, povećani su vertikalni stabilizatori, kod serijskih letjelica bit će dvostruko veći. Eksperimentiralo se i s bojom zrakoplova, prvo je premazivan sivom, ali je poslije izabrana crna jer je USAF namjeravao rabiti avion isključivo za noćne zadaće, zbog čega je i dobio ime Nighthawk (noćni jastreb). Testirala su se također svojstva premaza od radarski upijajućih materijala (RAM - Radar Absorbent Materials), koji su dodatno trebali smanjiti iznimno mali radarski odraz. Peti prototip bio je namijenjen za testiranje i integraciju infracrvenog sustava za pronalaženje i označavanje ciljeva IRADS (Infra-Red Acquisition Designation System), koji je bio ključan za izvršavanje misija za koje će F-117 biti namijenjen. Sustav se sastojao od dvaju identičnih elektrooptičkih sustava s laserskim obilježivačem i daljinomjerom, od kojih se jedan nalazio naprijed ispred pilotske kabine, a drugi s donje strane

i dizajna, uglavnom s ravnim i prelomljenim površinama. Nakon što je izabran optimalan dizajn, počela je izrada dvaju stvarnih modela u veličini jedne trećine originala. Novi je koncept aviona zbog oblika i aerodinamičnih karakteristika dobio naziv beznadni dijamant (Hopeless Diamond). S druge strane, Northrop je razvio svoj koncept s pomoću vlastitog računalnog programa GENSCAT, a po obliku je imao dosta sličnosti s Lockheedovim. McDonnell Douglas nije uspio razviti dizajn, pa je DARPA u studenom 1975. godine odredila preostale tvrtke za daljnji razvoj u sklopu programa XST (Experimental Survivable Testbed). U toj fazi trebalo je izraditi zmaj zrakoplova u punoj veličini te bi se na njemu uz razne druge testove izvršila i mjerenja radarskog odraza. Nakon samo nekoliko mjeseci, u travnju 1976. godine, Lockheed je proglašen pobjednikom i ušao u fazu

Prvi prototip aviona F-117A 79-10780 bio je obojen u kamuflažu pustinjskog uzorka za vrijeme prvih deset letova, a nakon toga obojen je u jednoličnu svjetlosivu boju

Foto: USAF

Foto: USAF

zrakoplova. Oba prostora gdje su sustavi ugrađeni pokrivena su sitnom mrežicom koja sprečava ulazak radarskih zraka pa time i veći radarski odraz zrakoplova, a s druge strane omogućuje prolaz infracrvene svjetlosti i lasera potrebnih za pronalaženje i označavanje ciljeva. Među ranjivim točkama bile su i staklene površine pilotske kabine, pa su metalizirane kako bi odbijale radarske zrake.

PROGRESIVNO I KONZERVATIVNO

Radilo se također i na integraciji više vrsta oružja, pa je svaki od nosača unutar dvaju spremnika za bombe mogao primiti većinu sustava iz USAF-ova arsenala. Tako je u listopadu 1983. godine prvi put na cilj izbačena bomba Mark 84, a nekoliko dana poslije i laserski vođena bomba GBU-10. S vremenom će biti testirana i oružja poput GPS vođenih bombi iz obitelji JDAM te krstareće vođene rakete AGM-154 JSOW i AGM-158 JASSM. Za pogonsku skupinu izabrani su motori F404-GE-F1D2 tvrtke General Electric, identični onima koji su ugrađivani u višenamjenski borbeni avion F/A-18 Hornet. Međutim, na novom *stealth* avionu zbog specifičnog dizajna i smještaja motora duboko unutar zmjaja motori nisu bili sposobni za potisak s dopunskim izgaranjem, pa je bio 15 % slabiji. Bilo je i drugih primijenjenih sustava, npr. četvero kanalni Fly-by-Wire i tri računala Delco 362M na koja se oslanjala avionika zrakoplova preuzeti su s lovca F-16 Fighting Falcon. Elementi pilotske kabine i prednji prikaznik vukli su podrjetlo od F/A-18, navigacijski sustav od bombardera B-52 Stratofortress, stalni trap i kočioni sustav imao je sličnosti s onim kod F-15 Eaglea, dok su na izlaznom kraju ispuha motora bile ugrađene keramičke pločice gotovo identične kao kod Space Shuttlea. Pri razvoju zrakoplova F-117 generalno se primjenjivala jednostavna filozofija. Dakle, kako se za njega razvijala revolucionarna i radikalna nova *stealth* tehnologija, koja je zahtijevala puno napora, za ostale komponente korištena su što konzervativnija rješenja s malo rizika. Takav pristup korištenja (*off-the-shelf*) testiranih podsustava omogućio je ne samo manje troškove i kraće razdoblje istraživanja, razvoja i testiranja zrakoplova nego i lakše održavanje visoke razine tajnosti cijelog projekta.

TAJNI SUSJEDI

Nakon što su ispitivanja završena, bilo je potrebno uklopiti F-117 u operativnu postrojbu i prikladnu bazu. Zbog toga je

Laserski navođena bomba GBU-27 posebno razvijena za uporabu na F-117. Tijekom Zaljevskog rata izbacili su ih više od 700, i to uglavnom na podzemne i dobro utvrđene ciljeve

unutar USAF-a osnovana 4450. taktička skupina, a za sjedište je izabrana zrakoplovna baza "Tonopah" u Nevadi. Za nove je avione baza dograđena, duljina uzletno-sletne staze gotovo je udvostručena, izgrađeno je dvadeset posebnih hangara, novi kontrolni toranj te skladišta za potporu i gorivo. Punu operativnu spremnost 4450. taktička skupina dostigla je 1983. godine. Uz desetak F-117 postrojba je koristila i dvadesetak zrakoplova A-7 Corsair II za trenazne letove i kao pokriće za pravu namjenu postrojbe i njihove tad još tajne avione. Na drugom kraju baze bilo je sjedište još jedne tajne postrojbe, 4477. eskadri- le za ispitivanje i procjenu. U njoj su se nalazili većinom sovjetski lovački zrakoplovi MiG-17, MiG-21, MiG-23 na kojima su vršena različita ispitivanja kako bi se pronašla najbolja taktika za borbu protiv zrakoplova Istočnog bloka. Prema današnjim saznanjima, većina njezinih pripadnika nije mogla biti upoznata s radom i djelovanjem aviona F-117 u susjedstvu. Kao još jedno pokriće za svoje djelovanje, 4450. taktička skupina koristila je jednake pozivne znakove kao i piloti MiG-ova u eskadrilama Red Hat (6513.) i Red Eagles (4477.): svaki novi pilot koji je prošao obuku za F-117 dobio je pozivni znak Bandit i redni broj. Primjerice, već spomenuti Harold Farley dobio je znak Bandit 117, a prvi operativni pilot F-117 Alton Whitley znak Bandit 150. Od početka operativnosti 4450. skupine pa sve do javnog predstavljanja zrakoplova F-117 iz zrakoplovne baze "Tonopah" provodila se intenzivna obuka i brojni isključivo noćni letovi koji su bili vrlo zahtjevni

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

Foto: USAF

za pilote i ostalo osoblje, ali bila je to dobra priprema za stvarne borbene operacije. Avion i cijeli program konačno su predstavljeni javnosti krajem 1988. godine, a usporedno s tim slijedila je reorganizacija 4450. grupe. Glavna postrojba opremljena zrakoplovima F-117 postao je 37. taktički lovački puk, koji je u svojem sastavu imao dvije operativne eskadrile: 415. (Nightstalkers) i 416. (Ghost Riders) te jednu trenažnu, 417. (Bandits) za ispitivanje i procjenu.

MISIJE IZ RIJADA

Avioni Nighthawk dobili su svoju prvu priliku za borbeno djelovanje krajem 1989. godine tijekom kratke i ograničene operacije Pravedan cilj (Just Cause) u Panami. Kako bi bili bliže ciljevima, nekoliko F-117 raspoređeno je uz potporu zračnih cisterni iz matične u zrakoplovnu bazu "England" u središnjem dijelu Louisiane. Od šest angažiranih F-117 samo su dva izvršila napad bacivši laserski vođene bombe u blizini vojarnje i zrakoplovne baze "Rio Hato", kako bi zbunili i iznenadili tamošnje postrojbe, što je tek donekle bilo uspješno. Uz dva F-117 spremna kao pričuva, bio je planiran i napad dvama F-117 na rezidencije panamskog diktatora generala Manuela Noriega (1934. - 2017.), ali se od toga odustalo jer on nije boravio

USAF-ovi zrakoplovni tehničari tijekom priprema Nighthawka 7. lovačke eskadrile za vježbu. Tehničar lijevo nalazi se unutar dodatnog uvodnika zraka motora koji se otvara pri manjim brzinama kako bi omogućio optimalan rad motora

na tim lokacijama. Iako je sudjelovanje Nighthawka u cijeloj operaciji bilo gotovo simbolično, značajno je kao prvi borbeni angažman tajanstvenih i crnih zrakoplova predstavljenih javnosti tek godinu prije.

Sljedeći sukob u kojem će sudjelovati uslijedio je već iduće godine, nakon što je vojska Sadama Huseina (1937. - 2006.) početkom kolovoza 1990. godine okupirala susjednu državu Kuvajt. Do kraja kolovoza u sklopu operacije Pustinjski štit (Desert Shield) u Saudijsku Arabiju, nakon dugih letova od petnaestak sati iz SAD-a, pristigli su gotovo svi avioni 415. eskadrile. Nakon što je tijekom te operacije savezničko ratno zrakoplovstvo odigralo svoju obrambenu ulogu, s vremenom je postalo jasno da će ih čekati i ofenzivna kako bi se oslobodio Kuvajt. U prosincu u zrakoplovnu bazu "King Khalid" u glavnom gradu Saudijske Arabije Rijadu pristigle dvadeset F-117 iz 416. eskadrile, čime je broj tih aviona ondje udvostručen. Baza je u to vrijeme bila nova i moderna te pružala kvalitetan smještaj, ali joj je nedostatak bio položaj prilično udaljen od ciljeva u unutrašnjosti Iraka. Iračka granica bila je od baze udaljena 1250 km, a od središta Bagdada čak 1650 kilometara. Stoga su za svaku misiju prema ciljevima u Iraku bile potrebne tri dopune goriva u zraku.

PUN POGODAK ILI PRETJERIVANJE?

Saveznička zračna ofenziva počela je 17. siječnja 1991. U prvoj noći djelovalo je 30 aviona F-117 koji su u trima valovima trebali napasti 37 različitih ciljeva u unutrašnjosti Iraka. Većina, njih 17, trebala je napasti dijelove integriranog sustava protuzračne obrane, dok su ostali napali komunikacijska i zapovjedna čvorišta, skladišta streljiva i vojarnje, osobito u okolici glavnog grada Bagdada. U sljedećim danima tijekom prvog dijela zračne kampanje napadi Nighthawkovima provodit će se sličnim intenzitetom. Svaku noć polijetala su barem dva "vala" od desetak F-117 napadajući ciljeve širom Iraka: zapovjedništva, komunikacijska i upravljačka središta, položaje i instalacije PZO-a, postrojenja namijenjena nuklearnom, biološkom i kemijskom ratovanju, te zgrade ključnih državnih institucija. U drugom dijelu kampanje lista će se proširiti na ciljeve kakve su imali konvencionalni zrakoplovi, a uključivat će mostove, prometnu infrastrukturu, objekte vojne industrije i logistike, ojačana skloništa za zrakoplove i armirana skladišta i bunkere... Tijekom rata najvažnija oružja koja su koristili *stealth* avioni bile su laserski vođene bombe. Dok su GBU-10 korišteni za standardne ciljeve, GBU-27 zbog penetrirajućih su sposobnosti ponajprije korištene za djelomično ukopane i podzemne objekte, te ojačane i armirane hangare i skladišta. Vođena bomba GBU-27 izrađena je isključivo za zrakoplov F-117 modifikacijom bombe GBU-24 kako bi stala u Nighthawkovo spremište bombi. Za razliku od GBU-10, GBU-27 posjeduje napredniji laserski tragač treće generacije Paveway III, koji je omogućavao umjerenije upravljanje upravljačkim površinama, a time i veću preciznost. Potrošnja tih bombi bila je velika te se nekad trebalo pribjeći uporabi laserski vođenih bombi manjeg kalibra GBU-12, ali u neznatnim količinama.

Zbog velikog broja borbenih misija odlučeno je da se dovedu dodatne posade i još šest aviona iz 417. trenažne eskadrile, pa su u ratu angažirana 42 aviona, što je bilo 75 % od njihova ukupnog broja. Krajem Zaljevskog rata moglo se zaključiti da su se avioni F-117 pokazali kao pun pogodak, iako se znalo i pretjerivati u pogledu njihove neovisnosti od lovačkih ili aviona

Foto: USAF

za suzbijanje PZO-a. Cijelu kampanju odradili su bez i jednog gubitka, a u 43 dana 37. puk izvršio je 1247 isključivo noćnih misija sa 6905 sati naleta.

NEOČEKIVANO OBARANJE

Avioni F-117 Nighthawk dali su značajan doprinos i u zračnoj kampanji iznad SR Jugoslavije u sklopu operacije Saveznička sila (Allied Force). Od samog početka angažirano je dvanaest F-117 iz 8. lovačke eskadrile koji su bili bazirani u zrakoplovnoj bazi "Aviano" u koju su pristigli nešto više od mjesec dana prije početka borbenih djelovanja početih 24. ožujka 1999. Samo nekoliko dana poslije, 27. ožujka, dogodilo se jedino obaranje Nighthawka u povijesti. F-117 poručnika Dalea Zelka (Bandit 338) bio je dio veće grupe koja je djelovala iznad okolice Beograda. Nakon napada na cilj nekoliko kilometara južno od Beograda, krenuo je rutom koja će ga preko Srijema dovesti izvan zračnog prostora SRJ. U to vrijeme u području sela Šimanovaca nalazili su se položaji i elementi PZO raketnog sustava S-125 Neva (SA-3 Goa). Avion je otkriven s pomoću radara P-18 (Spoon Rest) koji je dao osnovne podatke o azimutu i udaljenosti cilja. Budući da se avion sve više približavao položajima PZO-a, uskoro je postao moguć i zahvat ciljničkim radarom SNR-125 (Low Blow) koji je nužan za dobivanje podataka koji će omogućiti ispaljivanje vođenih raketa V-601M (SA-3). Nakon dva neuspjela pokušaja, u trećem to je posadi i uspjelo, pa su prema cilju krenule dvije rakete. Iako ih je pilot uočio ubrzo nakon ispaljivanja, već je bilo kasno. Jedna raketa prošla je kraj aviona dok je druga eksplodirala u blizini lijevog krila. Nighthawk se istog trenutka našao izvan kontrole, ali se poručnik Zelko uspio katapultirati unatoč snažnim G-silama. Kako je uspio signalizirati svoj položaj prijateljskim snagama, nakon nekoliko sati helikopterima su ga izvukli USAF-ovi timovi posebne namjene.

Obaranje aviona koji je pao u blizini sela Buđanovaca dovelo je do brojnih nagađanja o razlozima. Mogla su se čuti objašnjenja o mehaničkom kvaru vrata prostora gdje su smještene bombe, o tzv. sretnom pogotku PZO-a, ili da je raketa bila optički vođena do cilja. Bilo je to i očekivano jer je do tada Nighthawk imao reputaciju gotovo neranjiva aviona koji može samostalno djelovati u zonama pokrivenim snažnim PZO-om. Iako je to bilo iznenađenje, treba reći da se termin tehnologije *niske zamijetljivosti* rabi s razlogom i da se nikad, barem iz stručnih izvora, nije ni tvrdilo da je avion potpuno

Potpis bivšeg zapovjednika 49. lovačkog puka i zadnjeg operativnog pilota obučenog za F-117 nakon posljednjeg službenog leta tog aviona 2008. godine. General David Goldfein danas obnaša dužnost načelnika Stožera USAF-a

F-117 u hangaru u zračnoj bazi "Holloman" krajem 2003. godine nakon što je obojen u novu sivu kamuflažu. Na istom avionu testirana je boja i premaz koji će biti korišteni kod aviona F-22 Raptor

nevidljiv za radare. Obaranje te noći bilo je lakše jer nije bilo savezničkih zrakoplova namijenjenih suzbijanju PZO-a. To je omogućilo slobodnije korištenje radara, s manjom opasnosti da na radare budu ispaljene rakete HARM. Važno je bilo i to što pilot nije znao da je gađan do trenutka kad je svojim očima vidio tragove projektila. Naime, F-117 nije opremljen signalizatorom radarskog ozračavanja tako da pilot ne može biti upozoren da ga zemaljski radari detektiraju ili prate. Kad se sve uzme u obzir, može se reći da su avion F-117 i PZO sustav Neva odradili točno ono što se od njih očekivalo, a i njihove posade.

POSljednja KAMPANJA

Početkom travnja broj angažiranih F-117 povećan je dolaskom trinaest aviona iz 9. lovačke eskadrile, koji su iz baze "Holloman" u New Mexicou pristigli u bazu "Spangdahlem" u Njemačkoj. Do 10. lipnja i kraja operacije Saveznička sila avioni F-117 iz 8. i 9. eskadrile izvršili su 760 borbenih misija ili otprilike deset svakog dana kampanje.

Posljednji veći angažman u kojem su sudjelovali zrakoplovi F-117 Nighthawk bio je u sklopu operacije Iračka sloboda 2003. godine. Ukupan doprinos u toj operaciji bio je skroman, sa samo 80 borbenih misija, ali neke od njih privukle su znatnu pozornost, te su označile sam početak operacije. Dva aviona F-117 koji su bila bazirana u zrakoplovnoj bazi "Al Udeid" u Kataru dobila su zadatak napada na podzemni bunker jugozapadno od Bagdada gdje se navodno trebao nalaziti Sa-

Foto: USAF

RATNO ZRAKOPLOVSTVO

dam Husein s najbližim suradnicima. Misija, koja je bila pripremljena u vrlo kratkom roku, bila je uspješna, iako iračko vodstvo zapravo nije bilo prisutno u bunkeru, te su sve četiri bombe pogodile željeni cilj. U tom napadu prvi su put korištene tek pristigle poboljšane vođene bombe GBU-27 koje su uz lasersko navođenje dobile sposobnost navođenja s pomoću GPS sustava, te su tako mogle biti korištene i u lošim vremenskim uvjetima.

TAJANSTVENI LETOVI

Umirovljenje F-117 provodilo se postupno, u etapama. Jedan od koraka bilo je obustavljanje izobrazbe novih pilota za njega, broj osposobljenih i obučanih za njega zastavio se na 558. Zanimljivo je da je posljednji obučeni Nighthawkov pilot bio David Goldfein koji danas obnaša dužnost načelnika Stožera USAF-a. Ipak, Nighthawk je službeno umirovljen 21. travnja 2008. godine tijekom ceremonije u zrakoplovnoj bazi "Holloman". Nakon toga, posljednja četiri zrakoplova nakratko su posjetila i tvornicu u kojoj su proizvedeni, u blizini grada Palmdalea u Kaliforniji. Nakon kraćeg zadržavanja odletjeli su prema svojoj staroj zrakoplovnoj bazi "Tonopah", gdje su završili i njihovi prethodnici. Velik broj zrakoplova koji završe operativni vijek obično se otprema i odlaže kod 309. grupe za održavanje i obnovu, koja se nalazi u zrakoplovnoj bazi "Davis-Monthan" u Arizoni. Međutim, za F-117 odlučeno je da u zrakoplovnoj bazi "Tonopah" budu u načinu održavanja Type 1000. Osim što s njih nije uklanjani niti jedan od

Prvih šest Nighthawka iz 8. lovačke eskadrile određenih za mirovinu, a prije njihova zadnjeg preleta iz baze "Holloman" u njihovu staru bazu "Tonopah" u ožujku 2007. godine

Foto: USAF

dijelova, zrakoplovi su održavani u kvalitetnim klimatiziranim hangarima. Takva razina održavanja omogućuje da, ako postoji potreba, avioni budu reaktivirani i to u roku od 30 do 120 dana, ovisno o tome koliko je dugo pojedini na čuvanju. Stoga i nije bilo veliko iznenađenje kad se na internetu 2010. godine pojavila snimka F-117 u letu blizu zrakoplovne baze "Nellis". Do 2015. viđeni su više puta, pa i prilikom dopune goriva sa zračne cisterne KC-10 Extender. Pojavilo se pitanje razloga održavanja F-117 u letnom stanju, te jesu li to samo probni letovi u sklopu standarda Type 1000 ili se radi o općenitom testiranju i trenažnom programu za zrakoplove s karakteristikama niske zamjetljivosti. Najmanje je vjerojatnom ocijenjena pretpostavka da se manji dio flote i dalje koristi i da su avioni operativno aktivni.

U AGRESORSKOJ ULOZI

Svakako treba reći da je F-117 imao sposobnosti koje njegovi nasljednici ni dandanas ne mogu ispuniti. To je prije svega mogućnost nošenja dviju laserski vođenih bombi u klasi 2000 funti (907,2 kg) unutar trupa. *Stealth* avioni kao što je bombarder B-2 Spirit, a posebno višenamjenski F-22 Raptor za koji je rečeno da je zamjena za F-117 u sličnim misijama, nemaju mogućnost korištenja laserski vođenih bombi. Njihov se arsenal sastoji od GPS vođenih bombi JDAM. Laserski vođene bombe imaju nešto veću preciznost, ali i sposobnost gađanja pokretnih ciljeva. Najnoviji *stealth* avion F-35 osposobljen je za uporabu laserski vođenih bombi, ali manjeg kalibra. No ni on ne može rabiti bombe od 2000 funti, a da istodobno zadrži *stealth* karakteristike. U srpnju 2016. godine na zajedničkom su letu zapažena dva aviona F-117, te su istodobno opsluživana tijekom zadržavanja na pisti. To je zaljubljenicima u borbene avione poslužilo kao dokaz da povremena pojava F-117 nisu samo probni letovi radi održavanja. Prošle godine u srpnju opažen je još jedan F-117 prilikom dopune goriva u zraku iznad Doline smrti u Kaliforniji. Mogla se primijetiti nova i drukčija crno-bijelo-siva "agresorska" boja umjesto uobičajene potpuno crne. Početkom 2019. godine, također iznad Doline smrti, zapažena su u nekoliko dana dva aviona F-117 i to u zajedničkom letu s lovcima F-16. Zadnje "ukazanje" zabilježeno je nedavno, sredinom ožujka iznad pustinje Mojave u Kaliforniji. Najvjerojatnije je da USAF koristi stari *stealth* zrakoplov tako da oponaša neprijateljske zrakoplove niske radarske zamjetljivosti te na taj način testira senzore više platformi za njihovo otkrivanje i

Kokpit Nighthawka izložen u Nacionalnom muzeju USAF-a

Foto: USAF

Foto: USAF

praćenje. Inače, USAF je najkasnije do 2022. godine namjeravao početi rabiti neke F-35 u agresorskoj ulozi, ali taj je plan odgođen, tako da je moguće da ih zamijene F-117.

NIZ POBOLJŠANJA

Kao prvi operativni *stealth* avion, F-117 imao je veliku ulogu u razvoju budućih i današnjih Lockheed Martinovih aviona F-22 i F-35, načina kako oni komuniciraju s ostalim platformama i načina na koji su umreženi unutar većeg sustava. Tijekom Zaljevskog rata, noćni jastrebovi kretali su na planirane misije s vrlo malim mogućnostima promjene tijekom misije. Izvodile su se u radiokomunikacijskoj tišini kako se ne bi ugrozila svojstva niske zamjetljivosti, dok su antene bile uvučene kako se ne bi povećao radarski odraz. To se počelo mijenjati prelaskom u XXI. stoljeće, kad se F-117 približio izlasku iz operativne uporabe. Kroz poduzete modernizacije pilot i avion dobili su isprva sposobnost primanja raznih informacija u stvarnom vremenu, a nešto poslije i slanja takvih informacija prema drugim korisnicima. Kod današnjih *stealth* aviona tog proizvođača napredak tehnologije omogućio je niz poboljšanja. Njihove su antene smještene konformalno unutar trupa, ne ugrožavaju zamjetljivost, a omogućuju povezanost s ostalim prijateljskim platformama, bolju situacijsku svjesnost. Nadalje, avioni mogu biti fleksibilni u pogledu promjene misije u tijeku. Slično vrijedi i za signalizatore radarskog ozračivanja, koji bi kod tadašnjeg F-117 svojim antenama samo mogli ugroziti radarski odraz zrakoplova. Današnji F-22 i F-35 sa svojim uređajima za elektroničku potporu i signalizatorima radarskog ozračivanja ne samo da ne povećavaju svoju zamjetljivost nego je mogu lakše održavati s pomoću informacija koje dobivaju od njih. To su samo neke od spoznaja koje će poslužiti za buduće zrakoplove. Cijeli program, kao i operativna uporaba F-117 u ratnim uvjetima, donijeli su revolucionaran pogled na zračno ratovanje. Sve to postignuto je uz prihvatljive troškove iako

Avion i cijeli program bili su tajni gotovo 15 godina, da bi F-117 bio konačno predstavljen javnosti krajem 1988. godine

se radilo o tajnom, *crnom* programu gdje su, prema riječima projektnog menadžera Alana Browna, troškovi u samom startu zbog sigurnosti veći od 10 do 15 %. Tajnost programa, a time i smanjen nadzor, često znaju dovesti do prekoračenja troškova, što se i vidjelo na primjerima nekih drugih *stealth* projekata poput aviona A-12 Avenger II ili bombardera B-2 Spirit. Kao "početna" cijena isprva je navedena ona od 42 milijuna dolara, ali ako se tome dodaju troškovi razvoja i održavanja, cijena jednog zrakoplova dostizala je do 111 milijuna dolara. Sherman Mullin iz Lockheed Martina iznio je cijenu sveukupnog programa od osam milijardi dolara. To uključuje čak i specijalne hangare u zrakoplovnoj bazi "Tonopah", koji su stajali oko 200 milijuna dolara. Početkom devedesetih, specijalizirani *stealth* zrakoplovi F-117 činili su tek mali dio borbene flote Taktičkog zapovjedništva RZ-a (Tactical Air Command), ali odredili su budućnost cjelokupnog USAF-a koji je odlučio da je *stealth* put u budućnost i za zrakoplove drugih namjena. Iako *stealth* avioni i dalje čine manji dio USAF-ove borbene flote, Zapovjedništvo za zračno ratovanje (Air Combat Command) u bliskoj će budućnosti sve više morati računati na višenamjenski lovac F-35 Lightning II za velik broj različitih misija.

POVIJEST ZRAKOPLOVSTVA

Aardvark u USAF-ovoj
inačici F-111A prikazan
na četirima fotografijama
koje pokazuju let s
različitim rasponima
kutova krila

POKRETNNA KRILA
(V. DIO)

PRILAGODLJIVI MRAVOJED

TEKST
Mario Galić

F-111 Aardvark u početku je bio *neželjeno dijete* Američkog ratnog zrakoplovstva, a mnogi kažu da je zapravo bio nametnut struci. Na kraju se pokazao kao poprilično uspješan borbeni avion, iako je cijeli projekt vrlo lako mogao završiti neuspješno. To se i dogodilo u slučaju palubne inačice tog aviona

Kad je predsjednik John Fitzgerald Kennedy (1917. - 1963.) preuzeo dužnost u siječnju 1961. na brojne je pozicije doveo mlade ljude. Novi ministar obrane Robert Strange McNamara (1916. - 2009.) bio je jedan od njih. Ekonomist McNamara tijekom Drugog svjetskog rata, 1943., mobiliziran je u tadašnje Ratno zrakoplovstvo Kopnene vojske. Bavio se statističkom analizom uspješnosti bombardiranja ciljeva avionima B-29 Superfortress. Zbog tog je iskustva vjerovao da je dovoljno stručan za predlaganje novih projekata, posebno na području zrakoplovstva. Kao ekonomist McNamara je racionalizacijom programa težio povećanju *efikasnosti*.

Još krajem pedesetih godina USAF je zahtijevao odobrenje sredstava za razvoj novog jurišnika kojim će zamijeniti lovce bombardere F-100 Super Sabre, F-101 Voodoo i F-105 Thunderchief. Prva je ideja bila razvoj aviona s mogućnošću vertikalnog polijetanja i slijetanja. Od nje se odustalo, no to je dovelo do kašnjenja u programu, koji je s novim specifikacijama za razvoj lakog nadzvučnog bombardera ponovno pokrenut u veljači 1960. Američka ratna mornarica u to je vrijeme zatražila sredstva za početak razvoja novog palubnog lovačkog aviona kojim bi zamijenila lovce F-4 Phantom II i F-8 Crusader.

USAF je tražio laki bombarder s mogućnostima nuklearnog udara, koji će djelovati na vrlo malim visinama, a mornarica lovački avion za zaštitu flote, koji će djelovati na velikim visinama. Međutim, ministar McNamara zaključio je da je to odlična prilika da se dokažu njegove teorije o racionalizaciji troškova razvojem jednog aviona koji će zadovoljiti sve potrebe, u ovom slučaju i Marinskog korpusa te kopnene vojske. Projekt je nazvan Tactical Fighter Experimental ili TFX. Već u vrlo ranoj fazi programa, kad su od njega odustali marinci i kopnena vojska, moglo se naslutiti da je preambiciozan, no McNamara je i dalje tvrdio da će budući avion biti idealan za mornaricu i zrakoplovstvo.

KOMPROMISI I NOVA KONCEPCIJA

Kako bi se razvio avion za dvije potpuno različite namjene, obje su strane

POVIJEST ZRAKOPLOVSTVA

morale prihvatiti dvije stvari: kompromise i revolucionarno novu koncepciju. No kompromisi su se gotovo isključivo odnosili na mornaricu. Kako bi osiguralo traženi borbeni polumjer djelovanja od 1280 km, zrakoplovstvo je trebalo velik avion s puno prostora za spremnike goriva i poletnom masom od barem 34 tona. S druge strane, mornarici je trebao što lakši lovački avion, čija poletna masa nije smjela biti veća od 22 tona. Da bi avion mogao stati na dizala na nosačima, nije smio biti dulji od 17 metara. Usto, tražili su i dovoljno prostora u nosu da se u njega smjesti radarska antena promjera 122 cm. McNamara je odlučio da će inačica palubnog lovca imati masu od 25 tona i radarsku antenu od 91,5 cm.

Sve su se uključene strane složile da se zahtjevi o velikom doletu, maloj brzini polijetanja i (posebno važno) slijetanja, te mogućnost nadzvučnog leta na vrlo malim visinama mogu ostvariti jedino uporabom krila s promjenjivim kutom nagiba.

UTIŠANI KRITIČARI

Zahtjev za ponude poslan je 29. rujna 1961. u čak devet tvrtki: Boeing, General Dynamics, Lockheed, Northrop, Grumman, McDonnell, Douglas, North American i Republic. Do početka prosinca te godine stiglo je osam ponuda, što znači da su sve tvrtke osim Northropa smatrale da mogu uspješno razviti tako složen borbeni avion. To je McNamari bio novi argument da utiša sve kritičare koji su tvrdili da je program TFX preambiciozan.

U siječnju 1962. mornarica je odabrala Boeingov prijedlog, no zrakoplovstvo ga je odbilo. Nakon toga zapovjednici iz obiju grana složili su se da niti jedan prijedlog ne zadovoljava sve zahtjeve. Kako ne bi izazvali nove sukobe s ministrom obrane, u zaključku su naveli da dva prijedloga, Boeingov i General Dynamicsov, mogu postati osnova za daljnji razvoj. Ugovore za nove faze dobile su obje tvrtke. U proljeće 1962. obje su predložile poboljšane ponude, no i zrakoplovstvo i mornarica zaključili su da one nisu dostatno razrađene da bi ih se moglo potpuno ocijeniti. Nakon toga, McNamara je zaključio da obje strane odugovlačenjem zapravo

Američki ministar obrane Robert McNamara (lijevo, s naočalama) na predstavljanju aviona F-111A u Fort Worthu. Nekadašnji zrakoplovac inzistirao je na razvoju jednog aviona za više grana oružanih snaga

Foto: San Diego Air & Space Museum/Flickr

pokušavaju *minirati* njegov projekt te naložio da se provede završno ocjenjivanje na osnovi kriterija borbenih značajki, cijene i razine istovjetnih rješenja za obje inačice. Iako su se na kraju i mornarica i zrakoplovstvo složili da Boeingov prijedlog ima veći potencijal, 24. studenog 1962. Ministarstvo obrane objavilo je da je pobjednik General Dynamics. Kao razlog naveden je "bolji pristup pitanjima troškova" i, što je bilo najvažnije, visok stupanj istovjetnosti tehničkih rješenja za obje inačice.

ZADOVOLJNIJI USAF

Kako bi se što više smanjili troškovi razvoja, oba su modela morala biti što sličnija. Stoga su F-111A (namijenjen USAF-u) i F-111B (namijenjen mornarici) dijelili osnovnu strukturu trupa i krila, sustav za promjenu kuta krila, sustav napajanja gorivom, motore Pratt & Whitney TF30-P-1, te kokpit za dva pilota smještena jedan pored drugog. Na potonjem je rješenju inzistirala mornarica, baš kao i na tome da se kokpit projektira kao kapsula za spašavanje posade. Najveća razlika među dvama modelima bio je nos. On je kod F-111A bio znatno dulji kako bi se osigurao prostor za smještaj antena dvaju radara. Da bi se poboljšala vidljivost iz kabine tijekom slijetanja i da bi avion stao na dizala nosača, nos F-111B bio je čak 259,08 cm kraći. U njega je smješten veliki radar Hughes AN/AWG-9 kojem je osnovna namjena bilo navođenje šest projektila zrak-zrak Hughes AIM-54 Phoenix. F-111A dobio je radar za otkrivanje ciljeva na zemlji General Electric AN/APQ-113 i radar za praćenje konfiguracije terena tijekom leta na vrlo malim visinama Texas Instruments AN/APQ-110. S obzirom na to da General Dynamics nije imao gotovo nikakvog iskustva s razvojem palubnih aviona, završni razvoj F-111B prepušten je Grummanu. Prvi prototip F-111A prvi je put poletio 21. prosinca 1964. USAF je od početka bio poprilično zadovoljan novim avionom. Zahvaljujući krilima s promjenjivim kutom nagiba imao je vrlo dobre letne značajke na malim visinama. Pod kutom od 72,50° mogao je postići brzinu od 2,5 Macha na visini od 18 000 m,

a na razini mora najveća je brzina bila odličnih 1,2 Macha. Osim toga, u trupu je bio prostor za smještaj naoružanja, što je uvelike smanjivalo zračni otpor tijekom borbenih misija. Doduše, nije bio nešto velik, u njega su stale dvije bombe M117 od 340 kg, no mogao je odlično poslužiti za smještaj dodatnih spremnika goriva. Kad se sve zbroji, ne čudi da je USAF, nakon što su poboljšani usisnici za zrak i sustav za pokretanje nosača oružja na krilima, 1967. godine odlučio uvesti F-111A u operativnu uporabu.

TEŠKO SLIJETANJE NA PALUBU

I dok je Američko ratno zrakoplovstvo (uglavnom) bilo vrlo zadovoljno s F-111A, mornarica je bila vrlo nezadovoljna s F-111B. Još tijekom razvoja bilo je jasno da avion neće moći zadovoljiti mornaričke potrebe za lovačkim avionom, no donositelji odluka iz civilstva "gurali su po svojem". Prvi je prototip poletio 18. svibnja 1965. Kako bi se avion prilagodio uporabi s nosača zrakoplova, morao je dobiti ojačan stajni trap i trup te povećan raspon krila. Zbog toga je masa praznog aviona, uz sve napore Grummanovih inženjera, narasla na 20 910 kg. Najveća poletna masa bila je 39 900 kg. Probni piloti vrlo brzo su potvrdili ono što se znalo i prije – avion takve mase, duljine 20,98 m i raspona krila 21,3 m nije nimalo lako spustiti na palubu nosača zrakoplova. Mornarima je smetalo i što F-111B ima vrlo slabe značajke u bliskoj zračnoj borbi. Doduše, nije ni bio projektiran za tu namjenu, ali svejedno je kao lovački avion trebao imati i tu mogućnost. Jedan problem bili su preslabi motori Pratt & Whitney TF30-P-3 pojedinačnog potiska 47,8 kN. Kombinacija velike poletne mase i (pre)slabih motora značila je da će F-111B u bliskoj zračnoj borbi, zbog naglih manevara, vrlo brzo gubiti energiju (brzinu) te će se ionako slaba pokretljivost brzo smanjivati. Taj se problem mogao djelomično otkloniti ugradnjom jačih motora.

NADIMAK POSTAJE IME

No drugi, znatno veći problem bio je ručno namještanje kuta krila. Lijevo od pilota na lijevom sjedalu nalazila se sjajla s ručicom za namještanje kuta. Teoretski, piloti su tijekom leta mogli odabrati bilo koju konfiguraciju krila u rasponu kutova od 16 do 72,5 stupnjeva. No, u praksi to nije bilo tako. Naime, svaka promjena kuta nagiba značila je bitnu promjenu letnih značajki. Stoga su piloti obučavani letjeti pod samo tri kuta – 160 (polijetanje i slijetanje, najveća pokretljivost u zraku), 450 (najbolji odnos uzgona i otpora koji se koristio za letenje na malim visinama) te 700 (za nadzvučne brzine na velikim visinama). Simulacije bliskih zračnih borbi F-111B pokazale su da je zadaća namještanja kuta krila tijekom borbe prezahtjevna za pilote. Ako se to pokazalo tijekom simuliranih borbi, bilo je jasno da bi opterećenje pilota tijekom stvarnih borbi bilo višestruko veće. Stoga je mogućnost promjene kuta krila kod F-111B bila od vrlo male koristi u bliskoj zračnoj borbi. Mornarica je zbog svega toga pribjegla taktici odugovlačenja da bi u svibnju 1968., nakon puno lobiranja, Kongres odlučio ne financirati nabavu F-111B. Umjesto njega pokrenut je razvoj F-14 Tomcata.

Na osnovama F-111A zrakoplovstvo će razviti velik broj inačica i podinačica. F-111 ostat će u operativnoj upora-

Foto: San Diego Air & Space Museum/Flickr

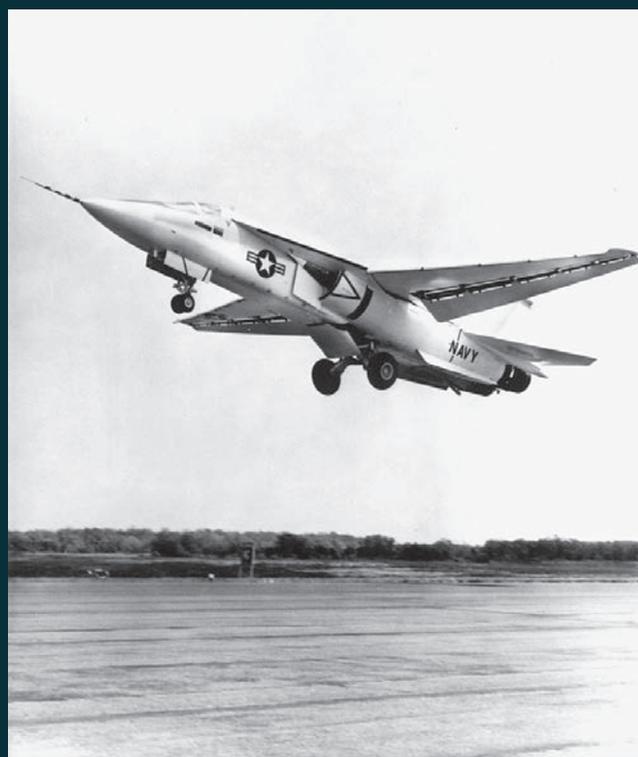

Foto: San Diego Air & Space Museum/Flickr

Masa praznog F-11B iznosila je 20 910 kg, a najveća poletna masa 39 900 kg. Avion tolike mase, duljine 20,98 m i raspona krila 21,3 m nije nimalo lako spustiti na palubu nosača zrakoplova

bi u USAF-u sve do 1998. godine i sudjelovati u većini ratova počevši od Vijetnama do rata za oslobađanje Kuvajta 1991. Zanimljivo, Aardvark (afrički mravojed) tijekom svih godina operativne uporabe nije bilo službeno ime tog aviona, nego tek popularni nadimak koji je dobio zbog dugog nosa. Službeno će postati tek 27. srpnja 1996. na USAF-ovoj ceremoniji povlačenja iz operativne uporabe.

PODLISTAK

Pripadnici jedne od pješačkih brigada britanske vojske vuku kola sa strojnicom Maxim početkom Drugog burskog rata. Porazi u bitkama u Africi motivirali su Britance da vojnicima osiguraju odore u neutralnoj kaki boji

Britanski vojnici, zbog iznimno uočljivih odora, bili su vrlo dobre mete protivničkim strijelcima u dvama burskim ratovima. S druge strane, Buri su se prilagodili okolišu neutralnom bojom odora ili obične civilne odjeće

PREKRETNICA NA JUGU AFRIKE

**POVIJEST
VOJNIH ODORA**
(IX. DIO)

Kako znamo iz prethodnih nastavaka podlistka, do kraja XIX. stoljeća vojne odore svjetskih oružanih snaga bile su izrazito živih boja. Tadašnji dizajneri koncipirali su ih prije svega za samopredstavljanje oružanih snaga i njihovo isticanje u svojstvu posebne društvene strukture, više ili manje povlaštene. U tome su se osobito isticale raskošne odore časnika.

Gotovo do početka XX. stoljeća vojnim je doktrinama prevladavala taktika zbijenog borbenog poretka, a vrhunac je imala tijekom napoleonskih ratova. Potreba za prikrivnim svojstvima odore u tim uvjetima praktično nije ni postojala. Iznimka su bile lovačke postrojbe koje su korištene za izviđanja i prepade, zbog čega su obično nosile zelene odore s crnim remenjem i drugim kožnatim dijelovima opreme, kako bi se što manje razlikovale od okoliša u kojem su djelovale. Ukratko, u najvećem broju slučajeva paradne,

TEKST

Marinko Ogorec

svečane i borbene odore međusobno su se vrlo malo razlikovale. Tijekom Prusko-francuskog rata vođenog 1870. i 1871. godine prvi je put do izražaja došla neprikladnost upadljivih odora za borbena djelovanja. Međutim, donositelji ključnih odluka u većini tadašnjih europskih oružanih snaga nisu uspjeli doći do tog zaključka.

DOBRA META ZA NEPRIJATELJA

Posebno bolnu lekciju u Prvom (1880./1881.) i Drugom burskom ratu (1899. -1902.) godine dobili su britanski vojnici. Ti ratovi, koji se smatraju prekretnicom u kreiranju vojnih odora, počeli su kao neposredni produkt britanskog kolonijalnog ekspanzionizma u južnoj Africi. Vođeni su između Velike Britanije i Bura, tj. potomaka nizozemskih kolonista. Njihovi preci počeli su naseljavati jug Afrike nakon što je nizozemska Istočnoindijska kompanija 1652. godine podigla svoju prihvatnu stanicu na Rtu dobre nade. Taktika zaraćenih strana u Prvom burskom ratu u velikoj se mjeri razlikovala, što je tijekom cijelog rata određivalo izvođenje borbenih operacija. Buri su u prvom ratu i na početku drugog postigli niz značajnih pobjeda, ali su pred brojčano jačim i tehnički bolje opremljenim britanskim kolonijalnim snagama bili prisiljeni na gerilsko ratovanje. Britanska je oprema u oba rata uglavnom bila potpuno neprilagođena uvjetima ratovanja na zemljištu pokrivenom

Foto: US National Archives

Vojnik unionističkih snaga iz Američkog građanskog rata 1861. - 1865. godine. Njihove odore bile su znatno udobnije od većine tadašnjih europskih, pa su poslužile kao predložak za razvoj suvremene odore

srednje visokim raslinjem i šikarom (tzv. bush). Zbog svojih iznimno uočljivih odora, britanski su vojnici bili vrlo dobre mete burskim strijelcima, koji su se uglavnom prilagodili okolini neutralnom tzv. kaki bojom odora. Riječ je o specifičnoj sivo-zelenkasto-smeđoj boji koja se danas često u sportskoj inačici naziva i *safari* bojom. Buri su vrlo često kao odoru nosili odgovarajuću civilnu odjeću. Kako bi smanjili veliku upadljivost i samim time izloženost dobro prikrivenom protivniku, Britanci su bili prisiljeni promijeniti boju odore kolonijalnih postrojbi, kao i pojedine dijelove opreme, te je prilagoditi novim zahtjevima ratovanja. Prije svega, uveli su odore u kaki boji, a kožnati dijelovi odjeće i opreme bili su u tamnoj boji bez odsjaja. Nakon Burskog rata, nova kaki boja odore u britanskim oružanim snagama zadržala se do završetka Drugog svjetskog rata i bila jedna od prvih odora prilagođena novim okolnostima.

POTVRDA NA NIZU BOJIŠNICA

Osim promjena u bojama, vojske svijeta s vremenom su počele posvećivati sve veću pozornost udobnosti odora. Taj je trend počeo u zadnjoj trećini XIX. stoljeća, konkretnije, nakon Američkog građanskog rata 1861. - 1865. godine. Odora pješništva unionističkih snaga bila je znatno udobnija od većine tadašnjih europskih odora, pa je poslužila kao predložak za razvoj suvremene odore. Gotovo u svim vojskama bluza zamjenjuje sve ostale vrste gornje odjeće, a hlače postaju široke, udobne i tamnijih boja. Uglavnom, iskustva iz Američkog građanskog rata i Burskog rata ukazala su na važnost boje, kroja i funkcionalnosti odora na prilagođavanju vojnika uvjetima terena i potrebi njegovog težeg uočavanja, kako bi se smanjili ljudski gubici tijekom bitke. Ta je potreba osobito uočena pojavom i prvom masovnijom uporabom strojica, tijekom Rusko-japanskog rata 1904./1905. godine. Iznimno veliki gubici ruske vojske zbog strojnice

paljbe potvrdili su potrebu što većeg prilagođavanja vojnih odora bojama prostora u kojem su djelovali. Naime, u to vrijeme ruske su odore bile vrlo uočljive tamnozelenke boje s bijelim remenjem. Balkanski ratovi vođeni 1912. i 1913. godine samo su potvrdili potrebu boljeg prilagođavanja vojnih odora i njihove boje terenskim uvjetima uporabe. Većina europskih zemalja (osim Francuske) malo prije Prvog svjetskog rata počinje uvoditi odore neutralnih sivih, sivo-zelenkastih ili zemljanih (kaki) tonova. Nekadašnja raskoš vojnih odora zadržana je, u znatno smanjenoj mjeri, isključivo kod svečanih odora časnika i pripadnika počasnih postrojbi garde. Pojedine vojske s vremenom usvajaju ratnu i mirnodopsku (svakodnevnu) odoru, jer postaje sve jasnije kako samo jedna vrsta odore teško može zadovoljiti ratne i mirnodopske potrebe. Nakon Prvog svjetskog rata većina europskih zemalja uz ratne usvaja i mirnodopske odore ne samo za časnički nego i za vojnički sastav.

Ruski položaji u Port Arthuru 1905. godine. Veliki gubici ruske vojske zbog japanske strojnice paljbe potvrdili su potrebu što većeg prilagođavanja odora bojama prostora

Foto: US Library of Congress

CRTICE IZ HRVATSKE POVIJESTI

Katedrala svetog Dujma simbol je kršćanstva u Splitu. Stajala je na današnjem mjestu i tijekom crkvenog sabora u XI. stoljeću. Već tad bila je stara nekoliko stotina godina, temelji su joj u Dioklecijanovoj palači s početka IV., a katedrala je postala u VII. stoljeću

Nakon konačnog crkvenog raskola, papa Nikola II. odlučio je pokrenuti promjene u Rimokatoličkoj crkvi. Na hrvatskim je prostorima za reforme bio zadužen opat Majnard

SPLITSKI CRKVENI SABOR 1060.

TEKST

Josip Buljan

FOTOGrad Split / www.split.hr

Sredinom XI. stoljeća u Europi je trajao intenzivan proces razdvajanja istočne i zapadne kršćanske crkve koji je 1054. godine kulminirao crkvenim raskolom. Na zapadu je pokrenut val crkvenih reformi proizišlih iz clunyjevskog reda,

posebno onih koje su se odnosile na simoniju i svećeničku ženidbu. Nakon što je 1049. na papinsku stolicu sjeo Leon IX. (1002. – 1054.), provođenje tih mjera se zahuktalo. Naravno, takve promjene obuhvatile su i kadrove koji nisu

bili podobni. Jedan od prvih svećenika koji je morao odstupiti bio je splitski nadbiskup Dobralj, koji je na tu dužnost stupio 1030. godine. Papinski legat, biskup Ivan sazvao je provincijalni sabor u Splitu 1050. u duhu novih crkvenih

reformi. Proveo je istragu nad cjelokupnim dalmatinskim klerom i ustanovio da Dobralj ima ženu i djecu. Nadbiskup se uzalud pravdao da je imao obitelj po običaju istočne crkve, koja je kroz više od sto godina, pod utjecajem Bizanta, ostavila svoje korijene u Splitu i Dalmaciji, premda je sam klerikat uvijek naginjao Rimu.

STROGI PAPINSKI LEGATI

Događaji na provincijalnom saboru bili su samo uvertira u ono što će se dogoditi deset godina poslije. Raskolom kršćanske crkve na Rimokatoličku i Pravoslavnu došlo je do preispitivanja načela zapadne crkve. Na Lateranskom saboru 1059. izglasani su oštri crkveni kanoni protiv svećeničke ženidbe i simonije. Za provedbu odluka donesenih na saboru bili su zaduženi papinski legati, a na prostor Hrvatske poslan je opat Majnard, koji saziva sabor u Splitu 1060., kako bi kleru dao jasne upute o novim odredbama zapadne crkve. Kod hrvatskog klera još uvijek su se zadržali neki aspekti istočne crkve poput ženidbe, nošenja duge brade i kose. Budući da je u Dalmaciji već cijelo stoljeće maha uzimala slavenska liturgija, vodeći kler Katoličke crkve nije bio načistu s tim je li učenje sadržano u slavenskim knjigama ispravno u vjerskom pogledu. U X. stoljeću takve stvari još su se mogle tolerirati, no nakon crkvenog raskola i reformskog pokreta to više nije bilo moguće. Zapadna crkva više jednostavno nije mogla dopustiti ugrožavanje svojeg jedinstva, pogotovo u onim zemljama koje su stoljećima bile vezane uz Bizant.

TKO JE UZURPATOR?

Opat Majnard u Hrvatsku je stigao još prije sabora. Neko vrijeme zadržao se kod kralja Petra Krešimira IV. (umro 1074.) u Biogradu, gdje je nazočio uručivanju darovnice novosagrađenom samostanu svetog Ivana evanđelista, kojem je kralj uz neke posjede darovao i kraljevsku slobodu. Crkveni sabor splitsko-dalmatinskih biskupa i opata počeo je 1060. godine u Splitu, a njim je predsjedao upravo Majnard. Prema prvom lateranskom zaključku, onom o biranju biskupa, odlučeno je da se splitski nadbiskup mora birati isključivo složnim izborom svih biskupa sufragana, splitskog klera i građanstva. Svećenik koji ne bi bio ustoličen na taj način, smatrat će se

uzurpatorom. Ostali zakoni bili su usvojeni s više ili manje protivljenja i bili su identični onim lateranskim. Samo se zakon o ženidbi rodbinski povezanih osoba mijenjao sa sedmog na deveto koljeno. Pooštrenje tog zakona jasno nam govori da su u to doba ženidbe među krvnim srođnicima u Dalmaciji bile iznimno česte.

ODLAZAK STAROG NADBISKUPA

U moru prihvaćenih zaključaka, dva su bila posebno rigorozna. Prvi je navodio zabranu ulaska u crkve svim klericima koji imaju bradu i dugu kosu, pa čak i podvrgnuće kanonskoj kazni prema njegovu crkvenom stupnju. Drugi zaključak odnosio se na zabranu, pod kaznom prokletstva, promoviranja Slavena (Hrvata) u klerikalne redove ako nisu vješti latinskom jeziku. Taj zakon bio je znatno postrožena inačica onog sa sabora 925. godine jer strogo zabranjuje bilo kakvo obnašanje službe na slavenskom jeziku, dok je to prije ipak bilo dopušteno, uz stidljive primjedbe. Budući da je tadašnji splitski nadbiskup Ivan bio star, a papi je trebala osoba koja će brzo usvojiti saborske zaključke, odlučio se za abdikaciju. Tako je za novog splitskog nadbiskupa izabran osorski biskup Lovro, gorljiv pristaša reformi. Nakon završetka sabora Majnard se vratio u Rim te zaključke sabora predao papi Nikolii II. (rođen oko 980.). Međutim, uskoro dolazi do promjene na papinskoj stolici i 1061. preminulog Nikolu II. zamjenjuje Aleksandar II. (umro 1073.), koji ponovno potvrđuje zaključke lateranskog i splitskog sabora.

VULFOVA POBUNA

Zaključci sabora nisu se mogli provesti odmah jer je na pojedinih područjima, poput otoka Krka, uvelike bilo zastupljeno slavensko svećenstvo, a time i slavensko bogoslužje. Uskoro je došlo do žestokih sukoba koji su podijelili Hrvatsku na reformnu i protureformnu stranku. U Hrvatskoj je glavni organizator protureformne stranke bio svećenik Vulfo (Vuk), koji je pod utjecajem Bizanta i njihova ustoličenog protupape Honorija II. (umro 1072.) stigao na Krk. Ondje se pod bizantskom zaštitom skupila većina protjeranog slavenskog svećenstva. Vulfo je veliku potporu imao u krčkom biskupu Cededu. U početku je njegov pokret imao uspjeha, ali je reakcija pape Aleksandra II. na te događaje bila iznimno brza. Papinska je kurija u Hrvatsku uputila kardinala Ivana s ciljem sprečavanja građanskih ratova i stabiliziranja provedbe reformi. U tu svrhu izopćio je Cededu, a svećenika Vulfa, uz pomoć kralja Petra Krešimira IV., dao uhititi i poslati u Split. Onda ga je pred klerom izopćio iz svećeničkog reda i na koncu utamničio. Vulfa je tek 1075. oslobodio papinski legat Gerard, za vrijeme borbi za vlast u Hrvatskoj. U Trogiru je pak na molbu međusobno posvađanih građana za novog trogirskog biskupa izabran Ivan Orsini (oko 1034. - 1111.), koji je uz biskupa Lovru bio glavni pobornik crkvene obnove. Tako je reformna stranka potvrdila svoj primat na hrvatskim prostorima. Premda je otpor protureformne stranke bio slomljen i na Krku, slavensko bogoslužje, kao i na drugim dijelovima Kvarnera, ipak se održalo. Glagoljica je upravo u to vrijeme iz liturgijskog prerasla u diplomatsko pismo, koje se toliko ustalilo među stanovništvom da je ni svi reformni pokušaji nisu mogli maknuti iz uporabe.

IZVORI O DJELOVANJU JNA I SRPSKIH POSTROJBI U LICI PROTIV REPUBLIKE HRVATSKE, 1991.-1992.

(X. DIO)

TEKST

dr. sc. Ante Nator,
ravnatelj Centra

Reakcije na oružani sukob između hrvatske policije i srpskih ekstremista u Nacionalnom parku Plitvička jezera 31. ožujka 1991. bile su glavna tema u "Dnevniku rada Organa bezbednosti 9. korpusa JNA" tijekom travnja i svibnja 1991. godine. Navedeni materijal pokazuje da vodstvo Srba iz Knina nije odustalo od pokušaja da NP Plitvička jezera stavi pod svoj nadzor, te da je "marš mira", kojim se namjeravao ostvariti taj cilj, odgođen s 27. travnja na 2. svibnja 1991., a izvješće Komande 5. VO pokazuje da je tog dana održan. Primjetne su i dezinformacije o broju naoružanih pripadnika MUP-a i članova HDZ-a.

24. 04. 1991. g. [...]

-09,50 – 500 m prije skretanja za Gračac, milicijska patrola, dva milicionera, dugo oružje i sa njima jedan željezničar. [...]

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA
U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE
I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

-Povodom blokade željezničkog saobraćaja SO Knin i SUP Krajina dali su sledeće saopštenje: „Blokada želj. saobraćaja usledila je kao odgovor na brutalna hapšenja srpskih građana na Plitvicama. Kako su sada nađeni drugi načini borbe za oslobađanje nevino uhapšenih i budući da je advokatska komora Srbije preuzela odbranu Srba koji čame u hrvatskom zatvoru, prestali su svi razlozi za blokadu željeznice. U isto vreme podsećamo da je osnovano javno poduzeće „krajjskih željeznica“ i u interesu je srpskog naroda da vozovi saobraćaju i donesu profit koji će svakako umanjiti efekte sadašnje krize. Ukoliko se ukaže potreba za novom blokadom pruge, to ćemo lako uraditi bez ikakvih miniranja koja vrše neprijatelji srpskog naroda. Mole se svi građani Krajine, čija se sela nalaze u blizini pruge da dobro otvore oči i da o sumnjivim licima obaveste SUP Krajine. Naša milicija će preduzeti sve mere protiv eventualnih počinioca KD (kaznenog djela, op. ur.) miniranja pruga“. [...]

25. 04. 1991. godine [...]

-Vijesti radio – Knina u 14,30: [...]

2.- „Marš mira“ od T. Korenice do Plitvica, koji je bio zakazan za 27. 04. odlaže se za 02. maj 1991. g., zbog problema pripreme za doček svih učesnika.
3.- Prilikom ispraćaja putničkog voza sa željezničke stanice Medak u 21,16 h 24. 04. ispaljena su 4 hica na službeno osoblje koje je ispraćalo voz. Do incidenta je došlo kada je putnički voz na relaciji Gračac – Ogulin napuštao stanicu Medak. Na lice mesta ubrzo su došli organi JNA. [...]

Izvešće Komande 5. vojne oblasti JNA podređenim postrojbama od 3. svibnja 1991. pokazuje da je „marš mira“ Srpske demokratske stranke održan na Plitvičkim jezerima 2. svibnja 1991. te da je spriječen pokušaj ekstremnih i uglavnom alkoholiziranih Srba da izazovu sukob s pripadnicima MUP-a RH.

[...] Kao što je najavljeno Srpska demokratska stranka tzv. „Krajine“ nije odustala od planiranog „marša mira“ 02. 05. 1991. godine na području Plitvičkih jezera, te je najavljeni miting ipak održala oko 13,00 časova, ali u rejonu Jezerce – Prijeboj uz prisustvo oko 2.000 ljudi. Posle završenog mitinga grupa najekstremnijih provokatora krenula je prema Plitvicama. I pored svih upozorenja od strane JNA, kao i blokiranjem određenih komunikacija dio ekstremnih učesnika mitinga veoma drskog i militantnog ponašanja (većina u alkoholiziranom stanju), probila se van komunikacija kroz šumu zaobilazno prema domu 6. Ličke divizije. Upornim angažovanjem naših jedinica (vojne policije) izbjegnuto je sukob i spriječen dalji pokret ka Plitvicama (HR-HMDCDR, 116., kut. 21).

10. 05. 1991. godine [...]

-Dnevnik Radio Knina u 16,00 časova [...]

9.- Juče je u Srbu, na sam Dan pobjede, osnovan Prvi ženski dobrovoljački odred Krajine. Inicijatori za osnivanje ovog ženskog dobrovoljačkog odreda su zaposlene radnice u trikotaži „Ličanka“. Prvog dana počela je obuka na pružanju prve pomoći, a informirani smo da se za ovaj odred javlja ogroman interes. [...]

11. 05. 1991. godine [...]

-„Odra“ izvestio u 20,00

-U PU Gospić ima 2000 naoružanih pripadnika MUP-a i 5000 naoružanih članova HDZ. Ovo im rekao uhapšeni pripadnik MUP-a. [...]

12. 05. 1991. godine [...]

-„S-20“ u 23,05 javio:

-U Gračacu je poginuo rezervni milicioner Dukić Jovan, koji je ušao u kafanu da razdvoji dva lica srpske nacionalnosti koji su se potukli. Jedan od njih ispalio je metak u milicionera. [...]

26. 05. 1991. god. (nedelja) [...]

-Predstavnici SSUP-a su u Kninu ostvarili kontakte sa M. Martićem. Razmatrali su mogućnost neposrednog kontakta predstavnika MUP-a i SUP-a. Martić je prihvatio neposredne kontakte zahtevajući da se lično sastane sa Josipom Boljkovcem (ministar unutarnjih poslova RH, op. ur.), što nisu prihvatili savezni inspektori. Na kraju je dogovoreno da se kontakti održe u Kninu u prostorijama Doma JNA dana 27. 05. 91. g. u 17,00 časova. Uz savjet SUP-a da se do tada pusti na slobodu Lalić Veljko iz s. Gorice koji je u pritvoru u Šibeniku. [...]

4.- Martić je protestovao i zbog pokreta snaga MUP-a, obzirom da mu je od SSUP-a rečeno da se svi pokreti zabranjuju. Naveo je da su u toku 26. 05. 91. u Lovinac stigla 4 landrovera i 2 minibus pripadnika HATS-a (hrvatskih antiterorističkih snaga, op. ur.). Pitao je zbog čega je JNA to dozvolila.

5.- Martić je predočio predstavnicima SSUP-a da na području SO Gračac borave bez njegove saglasnosti pripadnici MUP-a u sastavu delegacije SSUP-a. Istakao je da će im zabraniti dalje kontakte sa organima SUP-a na području SAOK ukoliko ne budu unapred najavljeni u dogovoru sa njime, sa čime su se predstavnici SSUP-a saglasili.

-Martiću je odgovoreno da se JNA ne smatra odgovornom za primedbe koje je izneo. Rečeno mu je da VPO u zoni svoje odgovornosti ograničava pokrete snaga MUP-a, a da je PS Lovinac u zoni odgovornosti 5. VO. [...]

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i u skladu s člankom 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ za prijam u kadetsku službu

U akademskoj godini 2020./2021. u status kadeta/kadetkinja bit će primljeno do 110 kandidata/kinja upisanih na prvu godinu sveučilišnih preddiplomskih studija na:

SVEUČILIŠTU U ZAGREBU

- preddiplomski sveučilišni **studij Vojno inženjerstvo – do 70 kandidata/kinja**
- preddiplomski sveučilišni **studij Vojno vođenje i upravljanje – do 40 kandidata/kinja.**

Rok za podnošenje prijava je **8. svibnja 2020.**

Kandidati/kinje prijavljuju se u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu za upis na sveučilišni studij i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI/KINJE MORAJU ISPUNJAVATI ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen/a 1998. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega/nje ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan/a za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. alineji 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19)
- da je upisan/a na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2020.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Pismene prijave trebaju sadržavati:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Kandidate za kadete/kinje koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom

uredu za upis na sveučilišni studij u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati/kinje moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete propisane Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 13/14, 134/15 i 138/15).

U kadetsku službu primaju se kandidati/kinje koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i upišu prvu godinu redovitog studija u prvom upisnom roku u srpnju 2020.

U slučaju nepopunjenosti slobodnih mjesta na pojedinom studijskom programu nakon završenog upisa u srpanjskom razredbenom roku, otvorena je mogućnost prijave kandidata/kinja za rujanski razredbeni rok. Broj slobodnih mjesta za rujanski razredbeni rok bit će objavljen na internetskoj stranici www.morh.hr.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati/kinje provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu.

Kandidati/kinje koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja, krajem kolovoza 2020. godine bit će pozvani na pripremni kamp. Nakon odabirnog postupka i upisa na sveučilišni studij kandidati/kinje po pozivu Ministarstva obrane obvezni su dostaviti:

- original ili ovjerenu presliku rodnog lista i svjedodžbe četvrtog razreda srednje škole
- podatke o broju žiroračuna i banci.

Tijekom školovanja kadeti/kinje ostvaruju određena prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 158/13, 5/17 i 55/19).

Nakon završenog preddiplomskog studija kadeti/kinje bit će primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane www.morh.hr, a dodatne obavijesti kandidati/kinje mogu dobiti na tel. 01/3784-812 i 01/3784-814 te u područnim odjelima odnosno odsjecima za poslove obrane.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Temeljem članka 27. stavka 3. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i točke II. Odluke o osnivanju Povjerenstva za utvrđivanje prijedloga izbora kandidata za popunu slobodnih ustrojbenih mjesta na temelju internog oglasa, KLASA: 023-03/14-03/1, URBROJ: 512-01-14-103 od 19. veljače 2014., objavljuje

INTERNI OGLAS

za popunu radnih mjesta u Upravi za materijalne resurse Sektoru za potporu, usluge i kontrolu kvalitete u Službi za prijam i kontrolu kvalitete

1. Služba za prijam i kontrolu kvalitete, Odjel za razvoj sustava kvalitete VODITELJ ODJELA

Uvjeti:

- ustrojbeni čin: brigadir
- ustrojbeni VSSp: D01PC63
- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij **tehničkog, društvenog ili prirodnog smjera**
- aktivno znanje engleskog jezika
- posebna vojna znanja.

2. Služba za prijam i kontrolu kvalitete, Odjel za osiguranje kvalitete VODITELJ ODJELA

Uvjeti:

- ustrojbeni čin: brigadir
- ustrojbeni VSSp: D01PC63
- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij **tehničkog, društvenog ili prirodnog smjera**
- znanje engleskog jezika.

3. Služba za prijam i kontrolu kvalitete, Odjel za osiguranje kvalitete VIŠI STRUČNI SAVJETNIK ZA NAORUŽANJE

Uvjeti:

- ustrojbeni čin: pukovnik
- ustrojbeni VSSp: D31PC52

- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij ili preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij u trajanju od najmanje tri godine **društvenog, tehničkog ili biomedicinskog smjera**
- znanje stranog jezika.

4. Služba za prijam i kontrolu kvalitete, Odjel za osiguranje kvalitete VIŠI STRUČNI SAVJETNIK ZA ELEKTRONIČKE SUSTAVE I ELEKTRONIČKA SREDSTVA

Uvjeti:

- ustrojbeni čin: bojnik
- ustrojbeni VSSp: D31PC42
- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij **tehničkog ili društvenog smjera**
- znanje engleskog jezika
- druga razina slijedno rastuće časničke izobrazbe.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 30 (trideset) dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 60. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i članka 60. stavka 2. Pravilnika o izobrazbi (Klasa: 023-03/16-04/18, Urbroj: 512-01-17-4 od 23. veljače 2017.), objavljuje

INTERNI OGLAS

za školovanje djelatnika Ministarstva obrane i Oružanih snaga na poslijediplomskim sveučilišnim (doktorskim) studijima uz rad u akademskoj godini 2020./2021. uz potporu Ministarstva obrane:

IZ ZNANSTVENOG PODRUČJA TEHNIČKIH ZNANOSTI

Znanstveno polje: ELEKTROTEHNIKA
Znanstvena grana: - sve grane

Znanstveno polje: TEHNOLOGIJA PROMETA I TRANSPORT
Znanstvena grana: - sve grane

Znanstveno polje: STROJARSTVO
Znanstvena grana: - sve grane

IZ ZNANSTVENOG PODRUČJA PRIRODNIH ZNANOSTI

Znanstveno polje: KEMIJA
Znanstvena grana: - sve grane

IZ ZNANSTVENOG PODRUČJA DRUŠTVENIH ZNANOSTI

Znanstveno polje: POLITOLOGIJA
Znanstvena grana: - sve grane

Znanstveno polje: INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
Znanstvena grana: - Organizacija i informatika
- Informacijsko i programsko inženjerstvo
- Informacijski sustavi i informatologija
- Komunikologija

Znanstveno polje: PEDAGOGIJA
Znanstvena grana: - Andragogija
- Visokoškolska pedagogija
- Opća pedagogija
- Posebne pedagogije

Znanstveno polje: SOCIOLOGIJA
Znanstvena grana: - sve grane

Znanstveno polje: EKONOMIJA
Znanstvena grana: - sve grane

IZ ZNANSTVENOG PODRUČJA HUMANISTIČKIH ZNANOSTI

Znanstveno polje: POVIJEST
Znanstvena grana: - Hrvatska i svjetska moderna i suvremena povijest

Znanstveno polje: **TEOLOGIJA**
- Pastoralna teologija

IZ ZNANSTVENOG PODRUČJA INTERDISCIPLINARNA PODRUČJA ZNANOSTI

Znanstveno polje: GEOGRAFIJA
Znanstvena grana: - sve grane

Na interni oglas mogu se prijaviti kandidati koji su završili diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij iz odgovarajućih znanstvenih polja i ispunjavaju opće uvjete iz javnog natječaja visokog učilišta za upis ili kandidati već upisani na poslijediplomske sveučilišne (doktorske) studije u ranijim akademskim godinama iz znanstvenih područja, polja i grana navedenih u ovom internom oglasu.

UVJETI ZA PRIJAVU NA INTERNI OGLAS:

- djelatna vojna osoba (najmanje osobnog čina natporučnika – poručnika fregate)
- državni službenik s najmanje pet godina radnog iskustva i koji sudjeluje u nastavi na sveučilišnim preddiplomskim vojnim studijskim programima
- službena ocjena u zadnje dvije ocjenjivane godine ne manja od "dobar" za djelatne vojne osobe ili "uspješan" za državne službenike i namještenike
- znanje engleskog jezika najmanje 85 % po metodi ALCPT/ECL ili STANAG 2222
- spremnost angažiranja za potrebe Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman".

UZ PRIJAVU NA INTERNI OGLAS POTREBNO JE PRILožITI:

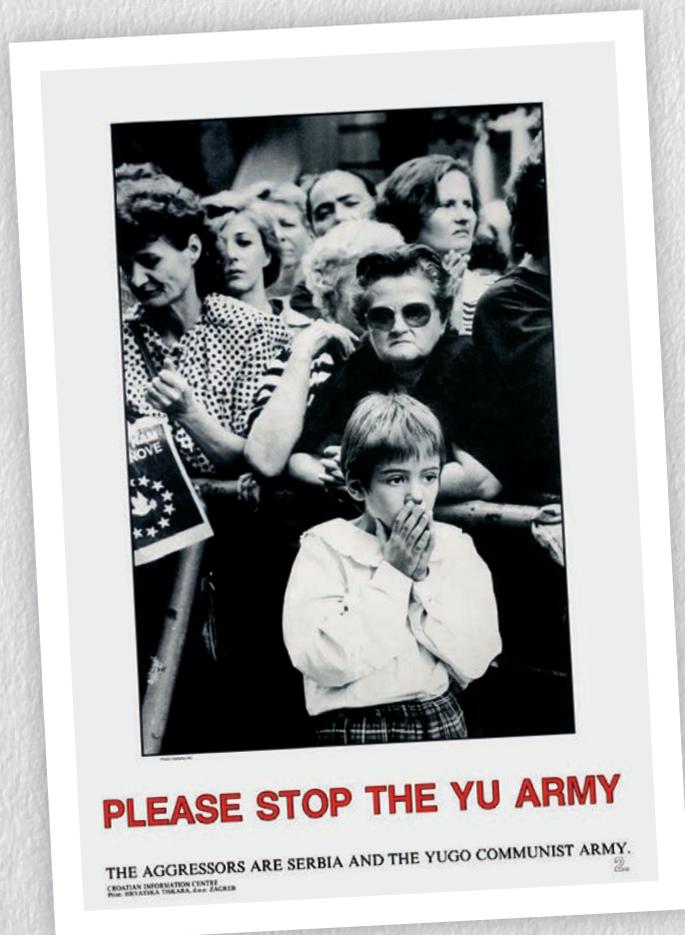
- životopis s podacima za kontakt (adresa, telefon, e-mail)
- presliku diplome / potvrde o završetku studija (kandidati koji su završili diplomski studij ili stekli magisterij znanosti iz odgovarajućih znanstvenih polja)
- presliku indeksa s položenim ispitima i potvrdu o zadnjem upisanom semestru (kandidati upisani na poslijediplomske sveučilišne (doktorske) studije)
- motivacijsko pismo (pismo namjere) s uključenom izjavom o spremnosti angažiranja za potrebe Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman"
- dokaz o objavljenim stručnim / znanstvenim radovima iz znanstvenog područja / polja upisa.

Kandidati prijave za školovanje na poslijediplomskim sveučilišnim (doktorskim) studijima uz potporu Ministarstva obrane Republike Hrvatske trebaju dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijave na interni oglas je **17. travnja 2020.** godine.

U vlasništvu Vojnog muzeja MORH-a nalazi se i plakat PLEASE STOP THE YU ARMY (Molimo vas, zaustavite Jugoslavensku armiju) iz ciklusa HELP! STOP THE WAR IN CROATIA, koji je svojom porukom, kao i ostali ratni plakati iz te serije, primarno odašiljao poruku međunarodnoj javnosti pozivajući je na bržu i odgovorniju reakciju povodom ratnih događanja u Hrvatskoj

ŽIVA JE, BILA JE ŽIVA I ŽIVJET ĆE HRVATSKA!

Na plakatu je crno-bijela fotografija: mnogo žena zabrinutih lica, a u prvom je planu djevojčica čiji pogled i držanje tijela otkrivaju dubok strah. U kontrastu s crno-bijelom fotografijom je niže, žarkocrvenim slovima ispisana poruka PLEASE STOP THE YU ARMY, a sitnijim, crnim slovima u dnu plakata ispisana je činjenična poruka koja je poveznica svih plakata te serije: The Aggressors Are Serbia And The Yugo Communist Army. Fotografija je nastala 29. kolovoza 1991., kad je na poticaj Bedema ljubavi, pred Komandom 5. vojne oblasti, na Trgu kralja Petra Krešimira IV. u Zagrebu, održan veliki prosvjed protiv rata i otvorenog uključivanja Jugoslavenske narodne armije u rat protiv Hrvatske. Bedem ljubavi bilo je udruženje majki čiji su sinovi, služeći tad obvezni vojni rok u JNA, bili prisiljeni protiv svoje volje sudjelovati u agresiji na domovinu. Očaj tih majki bio je ogroman jer često nisu mogle doći do informacija gdje im se nalaze djeca, niti kako su. Jednako ogromna bila je njihova spremnost i odlučnost da svoje sinove oslobode iz talačke situacije u kojoj ih je držala JNA. Fotografija obrubljena tankim crnim rubom sažima i naglašava strah, tjeskobu, nevjericu i nemoć majki tog trenutka, tog kraja kolovoza 1991. u Hrvatskoj. Prosvjed je zapamćen i po čuvenom, snažnom govoru koji je tad održao jedan od najblistavijih hrvatskih intelektualaca, književnik i tadašnji predsjednik Hrvatske socijalno-liberalne stranke Vlado Gotovac. Osuđujući generale Jugoslavenske narodne armije, koji nisu htjeli pristati na zahtjeve majki, Gotovac je obraćajući se okupljenima rekao: "Neka ta snaga, neka ta ljubav i neka ta hrabrost vodi Hrvatsku, onu naoružanu i onu nenaoružanu, jer mi koji smo nenaoružani nismo ništa manje hrabri, nismo ništa manje ponosni, nismo ništa manje zaljubljeni u svoju domovinu. Ako nemamo oružje, imamo snagu ovoga što je tu, snagu svoje ljubavi, snagu svog dostojanstva, snagu svoje spremnosti da umremo, ako ne možemo kao ljudi živjeti. I to je ono što ne damo! Ja se zato ne bojim! Živa je, bila je živa i živjet će Hrvatska!"

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19), članka 4. stavka 2. Pravilnika o kriterijima i postupku odabira osoba koje se upućuju na osposobljavanje za časnika (Narodne novine br. 158/13) i Plana prijma osoblja za 2020. godinu u Hrvatsku vojsku s Planom promjena kategorija postojećeg vojnog osoblja KLASA: 022-03/20-42/01, URBROJ: 50301-29/23-20-2 od 27. veljače 2020., Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ

za prijam kandidata/kandidatkinja za časnike/časnice – vojne pilote

Izrazi koji imaju rodno značenje u ovom tekstu javnog natječaja odnose se jednako na muški i ženski rod.

Ministarstvo obrane prima:

1. Pet (5) sveučilišnih prvostupnika (baccalaureus) inženjera aeronautike – civilni piloti.

Kandidati moraju ispunjavati opće uvjete za prijam u Oružane snage Republike Hrvatske propisane člankom 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

U službu u Oružane snage Republike Hrvatske ne može biti primljena osoba za čiji prijam postoje zapreke iz članka 35. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Ostali posebni uvjeti koje kandidati trebaju ispunjavati propisani člankom 43. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske jesu:

- najviše navršениh 30 godina života do kraja 2020. godine
- kandidati koji nisu završili program dragovoljnog vojnog osposobljavanja ili vojni rok bit će upućeni na dragovoljno vojno osposobljavanje po skraćenom programu
- kandidati koji imaju odslužen vojni rok ili završen program dragovoljnog vojnog osposobljavanja imaju prednost pri prijmu.

Kandidati za časnike vojne pilote prije upućivanje na dragovoljno vojno osposobljavanje trebaju prethodno uspješno završiti pripremno osposobljavanje (seleksijsko letenje) tijekom srpnja 2020. godine.

Po uspješnom završetku dragovoljnog vojnog osposobljavanja kandidati za časnike bit će upućeni na Temeljnu časničku izobrazbu.

Nakon završetka časničke izobrazbe kandidati će biti primljeni u djelatnu vojnu službu, bit će im dodijeljen

prvi časnički čin i bit će raspoređeni na časničku dužnost. Mjesto osposobljavanja i mjesto službe: teritorij Republike Hrvatske.

Svi kandidati uz vlastoručno potpisanu prijavu moraju priložiti:

- životopis
- dokaz o odgovarajućem stupnju obrazovanja (preslika diplome)
- potvrdu odnosno ispis iz elektroničkog zapisa podataka iz područja radnih odnosa koji vodi Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
- dokaz o državljanstvu RH (preslika domovnice ili osobne iskaznice)
- dokaz da se protiv kandidata ne vodi kazneni postupak (ne stariji od šest mjeseci).

Prije upućivanja na osposobljavanje kandidati prolaze posebni odabirni postupak.

Kriteriji i postupak za utvrđivanje uvjeta propisani su Zakonom o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18 i 125/19) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 13/14, 134/15 i 138/15).

Ministarstvo obrane isključivat će u odabirnom postupku kandidate koji nisu ispunili pojedini od uvjeta.

Prijave s dokazima o ispunjavanju uvjeta natječaja dostavljaju se na adresu:

Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb, tel. 3784-636.

Rok za podnošenje prijave na natječaj je **30 dana** od dana objave u Narodnim novinama.

Od postrojbi koje su branile Liku 1991. i 1992. ustrojena je 9. gardijska brigada Vukovi

FILATELIJA

Poštanske marke Republike Hrvatske s motivom 9. gardijske brigade Vukovi u prometu su od 11. ožujka ove godine. Prikazuju amblem proslavljene Brigade ustrojene 1. studenog 1992. godine. Postrojba je naziv 6. gardijska motorizirana brigada nosila do lipnja 1993., kad je promijenjen u 9. gardijska motorizirana brigada Vukovi

MARKE – 9. GARDIJSKA BRIGADA VUKOVI

TEKST
Ivo Aščić

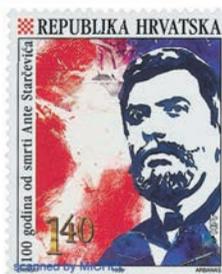
9. gardijska brigada Vukovi ustrojena je 1. studenog 1992. godine

“Dva mjeseca nakon formiranja postrojbe uslijedila je akcija Maslenica u kojoj je Brigada svojim uspješnim djelovanjem na smjeru Rovanjaska – Jesenice – Tulove grede slomila otpor neprijatelja u rekordnom vremenu. Brigada je bila nositelj operacije Medački džep 9. rujna 1993. kada je u svega nekoliko sati oslobođeno 48 četvornih kilometara privremeno okupiranog teritorija Republike Hrvatske. Novo bojno djelovanje za postrojbu uslijedilo je 6. ožujka 1994. kada je neprijatelj napao i zauzeo dominantnu kotu zvanu

U Gospiću je u srpnju 2007. osnovana Udruga ratnih veterana 9. gardijske brigade Vukovi

Repetitor na planinskom masivu Ljubovo. U pomoć pri čuvnim brigadama upućena je 9. gardijska brigada odbijajući neprijatelja na početne položaje. U vojno-redarstvenoj operaciji Oluja 9. gardijska brigada uspijeva ovladati planinskim masivom Ljubova, izbiti na komunikaciju Lički Osik – Bunić te nastaviti daljnje napredovanje preko Ud-bine k državnoj granici,” piše u tekstu koji prati ovu marku Milan Franić, dopredsjednik Udruge ratnih veterana 9. gardijske brigade Vukovi. U sastav 9. gardijske brigade ulazi početkom 1995. godine 84. gardijska bojna Termiti kao njezina 2. pješačka bojna. O njoj će biti pisano u jednom od sljedećih brojeva. Brigada je odlikovana Redom kneza Domagoja s

Iz Like potječu mnoge znamenite osobe, poput Ante Starčevića, koji je rekao: “Ni pod Beč, ni pod Peštu, nego za slobodnu, samostalnu Hrvatsku”

Vukovi imaju određenu hijerarhiju, obilježavaju i brane teritorij

ogrlicom i Poveljom Republike Hrvatske. Kroz postrojbu je prošlo oko 5000 branitelja. U Domovinskom ratu poginulo je 56 pripadnika 9. gardijske brigade, dok ih je 211 ranjeno, odnosno stradalo. Pobjednički ratni put 9. gardijske brigade Vukovi završava 2003., a njezinu tradiciju nastavlja 1. motorizirana bojna Vukovi u sastavu Gardijske motorizirane brigade Hrvatske vojske.

Pretpostavlja se da je 9. gardijska brigada nazvana po vuku (*Canis lupus*), zvijeri iz porodice pasa. Vukovi su snažne i zbijene životinje, mase do 60 kilograma, a mogu biti dugi do metar i pol. Žive i love u obiteljskim čoporima, koje predvodi roditeljski ili alfa-par. Nastanjuju šume i planinska područja, a u Hrvatskoj se najčešće mogu vidjeti na području Like i Dalmatinske zagore. Vuk je u Hrvatskoj zaštićen kao ugrožena vrsta.

Pripadnici 9. gbr Vukovi osiguravali su nakon vojno-redarstvene operacije Oluja državnu granicu na jugu Hrvatske

www.hrvatski-vojniki.hr

Pratite nas i na društvenim mrežama

[facebook](#) [twitter](#) [YouTube](#) [LinkedIn](#)

Sve što vas zanima pitajte nas:
hrvojniki@morh.hr

